

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра прикладної лінгвістики

На правах рукопису

СОЛТИС ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ

**ЛІТЕРАТУРА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ
ІНШОМОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ**

Спеціальність: 035.10 «Філологія (Прикладна лінгвістика)»

Освітньо-професійна програма: «Прикладна лінгвістика. Переклад і
комп'ютерна лінгвістика»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
ХОМ'ЯК АЛЛА ПЕТРІВНА,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри прикладної лінгвістики

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №   5

засідання кафедри прикладної лінгвістики

від   03   грудня 2024 р.

Завідувач кафедри

(О.М.   ) Берладин Ольга Богданівна
(підпис)

ЛУЦЬК – 2024

АНОТАЦІЯ

Солтис В. М. Література як інструмент розвитку іншомовної культури особистості. – Кваліфікаційна (магістерська) робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 035.10 «Філологія (Прикладна лінгвістика)» освітньо-професійної програми «Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика» – Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2024.

Магістерська робота присвячена дослідженню розвитку іншомовної культури особистості через інтеграцію літератури в освітній процес. У першому розділі уточнено суть та структуру поняття «іншомовна освіта», проаналізовано роль культурної компетентності у розвитку іншомовної культури особистості, а також визначено значення скафолдингу як стратегії успішного навчання.

У другому розділі акцентовано увагу на використанні літератури як інструмента розвитку іншомовної культури. Охарактеризовано різножанрові літературні твори та їх вплив на мовне навчання, зазначено переваги літературного тексту для розвитку лінгвокультурних навичок здобувачів освіти.

Третій розділ присвячено практичному аспекту дослідження, яким передбачено проведення опитування щодо інтеграції літератури в освітній процес, аналіз його результатів та розробку навчальних матеріалів до практичних занять за романом Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин».

Проведене дослідження підтвердило доцільність використання літературних творів у навчанні. Інтеграція різножанрової літератури в освітній процес не лише сприяє підвищенню мотивації до вивчення мови, але й розширює культурний світогляд студентів.

Ключові слова: іншомовна освіта, культурна компетентність, скафолдинг, література, літературні жанри, лінгвокультурні навички, інтеграція, освітній процес.

ABSTRACT

Soltys V. M. Literature as a tool to develop the foreign language culture of the individual. – Qualification (master’s) thesis for the master’s degree in specialty 035.10 “Philology (Applied Linguistics)” of the educational and professional program “Applied Linguistics. Translation and Computational Linguistics” – Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, 2024.

The master’s thesis is aimed to research a problem of the development of foreign language culture of the individual through the integration of literature into the educational process. The essence and structure of the concept “foreign language education” is clarified, the role of cultural competence in the development of a person’s foreign language culture is analysed, and the importance of scaffolding as a strategy for successful learning is defined in Chapter 1.

Chapter 2 focuses on the use of literature as a tool to develop foreign language culture. Different literature genres are characterised, and their impact on language learning on the whole, and the development of students’ linguistic and cultural skills in particular, is determined.

Chapter 3 presents the findings of the practical part of the study, that involve working out and conducting a survey on the integration of literature into the educational process, analysing its results and designing teaching materials for practical classes where Stephen King’s novel “Pet Sematary” is a tool to master the English language.

The study confirmed the feasibility of using literary works in education. Not only does the integration of multigenre literature into the educational process help to increase motivation to learn the language, but it also broadens students’ cultural outlook.

Keywords: foreign language education, cultural competence, scaffolding, literature, literary genres, linguistic and cultural skills, integration, educational process.

ZUSAMMENFASSUNG

Soltys V. M. Literatur als Werkzeug für die Entwicklung der fremdsprachlichen Kultur einer Persönlichkeit – Qualifikations (Master) Arbeit für den Masterabschluss im Fachgebiet 035.10 „Philologie (Angewandte Linguistik)“ des Bildungs und Berufsprogramms „Angewandte Linguistik. Übersetzung und Computerlinguistik“ – Nationale Universität Lesja Ukrainka Volyn, Lutsk, 2024.

Die Masterarbeit ist der Untersuchung der Entwicklung der Fremdsprachenkultur des Individuums durch die Integration von Literatur in den Bildungsprozess gewidmet. Das erste Kapitel klärt das Wesen und die Struktur des Konzepts der „Fremdsprachenerziehung“, analysiert die Rolle der kulturellen Kompetenz bei der Entwicklung der Fremdsprachenkultur einer Person und definiert die Bedeutung des Scaffolding als Strategie für erfolgreiches Lernen.

Der zweite Abschnitt befasst sich mit der Verwendung von Literatur als Instrument zur Entwicklung der Fremdsprachenkultur. Er beschreibt verschiedene Literaturgattungen und ihre Auswirkungen auf das Sprachenlernen und weist auf die Vorteile literarischer Texte für die Entwicklung der sprachlichen und kulturellen Fähigkeiten der Schüler hin.

Der dritte Abschnitt ist dem praktischen Aspekt der Studie gewidmet, der die Durchführung einer Umfrage über die Integration von Literatur in den Bildungsprozess, die Analyse der Ergebnisse und die Entwicklung von Unterrichtsmaterialien für den praktischen Unterricht auf der Grundlage von Stephen Kings Roman „Petting Zoo“ umfasst.

Die Studie bestätigt die Zweckmäßigkeit des Einsatzes literarischer Werke im Unterricht. Die Integration von Multigenre-Literatur in den Bildungsprozess trägt nicht nur dazu bei, die Motivation zum Erlernen der Sprache zu steigern, sondern erweitert auch den kulturellen Horizont der Schüler.

Schlüsselwörter: Fremdsprachenunterricht, kulturelle Kompetenz, Gerüstbau, Literatur, literarische Gattungen, sprachliche und kulturelle Fähigkeiten, Integration, Bildungsprozess.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ОСОБИСТОСТІ	10
1.1. Суть та структура поняття «іншомовна освіта».....	10
1.2. Культурна компетентність в контексті іншомовної освіти.....	14
1.3. Скафолдинг як освітня стратегія успішного навчання.....	16
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. ЛІТЕРАТУРА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	23
2.1. Літературні жанри та їх вплив на мовне навчання	23
2.2. Значимість та переваги літературного тексту для розвитку лінгвокультурних навичок	31
Висновки до розділу 2.....	39
РОЗДІЛ 3. ІНТЕГРАЦІЯ ЛІТЕРАТУРИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	40
3.1. Зміст, організація та аналіз результатів опитування щодо інтеграції різножанрової літератури в освітній процес.....	40
3.2. Розробка навчальних матеріалів за літературним твором Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин»	53
3.2.1. Теми та плани-конспекти практичних занять	53
3.2.2. Вправи на розвиток лінгвокультурних навичок.....	62
3.2.3. Підсумковий тест.....	66
Висновки до розділу 3.....	70
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ.....	80

ВСТУП

У сучасному світі глобалізації та інтернаціоналізації освіти важливість вивчення іноземних мов стрімко зростає. Однак вивчення іноземної мови, зокрема англійської, – це більше, ніж просто набуття мовних навичок. Йдеться не лише про граматичні правила та словниковий запас, а й про інтеграцію в культурне середовище іншої країни, розуміння її духовності, історії, традицій та способу мислення. Тому, окрім мовних навичок, все більш важливим стає набуття іншомовної культурної компетентності для розуміння різних культур та взаємодії з представниками цих країн. Одним із найефективніших засобів досягнення цієї мети є література.

Літературні твори відображають соціальні, моральні та естетичні цінності, притаманні тій чи іншій країні. Читання літературних творів мовою оригіналу дає змогу краще зрозуміти не лише її мовні особливості, а й світогляд, національну ідентичність та культурні реалії. Практика читання розвиває не лише мовні навички, а й емпатію, толерантність, критичне мислення та вміння аналізувати культурні явища. Окрім цього, література сприяє розвитку інтелектуальних та емоційних рис особистості і допомагає створити стійку мотивацію до навчання та особистісного розвитку.

Літературні твори як частина іншомовної культури також відіграють важливу роль у навчальному процесі. Це пов'язано з тим, що вони не тільки знайомлять студентів з реаліями іншомовного середовища, а й стимулюють розвиток комунікативних і творчих навичок. Література може стати потужним інструментом розвитку особистості, здатної до міжкультурної комунікації, що особливо важливо в сучасному мультикультурному суспільстві.

У працях учених України висвітлено різноаспектні питання іншомовної освіти (Г. Гринюк, В. Плахотник, О. Мисечко, О. Максименко, Л. Гриневич, Р. Мельник, Р. Гришкова, І. Оніщук, Б. Савчук, Я. Нечепорук). Вивченню питання інтеграції літератури в освітній процес присвячено чимало праць зарубіжних учених (Е. Талер, М. Рей, Р. Картер, Дж. Колі, П. Дафф, Ф. Сієра, Дж. Холл, М. Хатіб).

Культурна компетентність в іншомовній освіті дозволяє студентам бути ефективними комунікаторами в сучасному глобалізованому світі, де знання мови нерозривно пов'язане з розумінням культурних контекстів, в яких ця мова функціонує. Зважаючи на це, обрана нами тема є досить **актуальною** для кращого розуміння ролі літератури у вивченні англійської мови, особливо з точки зору розвитку особистості, яка прагне навчитися толерантно взаємодіяти в мультикультурному середовищі.

Метою дослідження є вивчення літератури як дієвого інструменту розвитку іншомовної культури особистості, визначення ролі різних літературних жанрів у розвитку лінгвокультурних навичок здобувачів освіти та розробка навчальних матеріалів до практичних занять з вивчення літературного твору.

Мета дослідження визначає її основні **завдання**:

1. Проаналізувати суть і структуру поняття «іншомовна освіта».
2. Охарактеризувати поняття «культурна компетентність» у контексті іншомовної освіти та визначити її складові.
3. Вивчити вплив літературних жанрів на процес іншомовного навчання та розвиток лінгвокультурних навичок студентів.
4. Провести опитування щодо інтеграції різножанрової літератури в освітній процес та проаналізувати його результати.
5. Розробити навчальні матеріали до практичних занять за літературним твором Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин» (Stephen King “Pet Sematary”) з метою розвитку іншомовної культури здобувачів освіти.

Об'єкт дослідження: процес розвитку іншомовної культурної компетентності особистості у контексті навчання іноземної мови.

Предмет дослідження: література як інструмент розвитку лінгвокультурних навичок у процесі іншомовної освіти.

Методи дослідження. Досягненню мети й розв'язанню поставлених завдань сприяло використання комплексу методів дослідження, а саме:

а) описовий аналіз, за допомогою якого визначались головні характеристики культурної компетентності;

б) емпіричний метод – для проведення анкетування з метою виявлення переваг та недоліків використання автентичної літератури у вивченні іноземних мов у закладах вищої освіти;

в) статистичний метод – для опрацювання результатів анкетування студентів щодо визначення їх зацікавленості у покращенні навичок читання та розуміння прочитаного.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що було самостійно укладено та проведено анкетування студентів закладів фахової передвищої та вищої освіти, та здійснено аналіз його результатів з метою підтвердження актуальності використання літературних творів як важливого чинника розвитку культурної компетентності особистості у процесі вивчення іноземної мови. Запропоновано розроблені навчальні матеріали до практичних занять з англійської мови за романом Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин» (Stephen King “Pet Sematary”), які містять теми та плани-конспекти, різнотипні вправи, підсумковий тест за змістом роману, відповіді до вправ для самоперевірки та словник на 150 слів та виразів.

Практичне значення роботи. Навчальні матеріали за романом Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин» були розроблені за результатами опитування студентів закладів фахової передвищої та вищої освіти та можуть бути використані викладачами на практичних заняттях з англійської мови. Зацікавленість здобувачів освіти різножанровою літературою як інструментом вивчення іноземної мови підтверджена результатами анкетування. Інтеграція літератури в освітній процес сприяє не лише підвищенню мотивації студентів до вивчення мови, а й розширює їх культурний світогляд.

Експериментальна база дослідження: дослідно-експериментальна робота здійснювалась у Фаховому коледжі технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки та у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Дослідженням було охоплено 113 здобувачів освіти.

Апробація результатів та публікації. Основні положення дослідження були апробовані на науковій конференції «Сучасні освітні технології Волинського краю» 4 квітня 2024 року, м. Володимир, з нагоди 85 річниці заснування Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради з публікацією тез у збірнику матеріалів конференції; представлення доповіді на тему «Література як інструмент розвитку іншомовної культури особистості» на науковій конференції «Лінгвістичні горизонти ХХІ століття» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки 5 листопада 2024 року, м. Луцьк.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ОСОБИСТОСТІ

1.1. Суть та структура поняття «іншомовна освіта»

Освіта здавна відігравала провідну роль у становленні нації. За часів Київської Русі освіта була доступна переважно духовенству та знаті. При монастирях діяли школи та поширювали грамотність та християнську культуру. Пізніше у Запорізькій Січі з'явилися школи де навчали військовій справі та верховій їзді. У XIX столітті українська мова та культура зазнавали жорстокої цензури. Проте відомі діячі та письменники, такі як Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка боролися та збереження української ідентичності, та мови загалом. У XX столітті радянська влада всіма способами намагалась контролювати освіту та просувати власні ідеологічні погляди. Тим не менш, українські дисиденти так які Василь Стус, Іван Дзюба продовжували активно виступати за право на свободу навчання та українську мову в системі нашої освіти [28].

Іншомовна освіта в Україні почала розвиватись ще у XI-XII ст. під час вивчення церковнослов'янської мови релігії та писемності. Пізніше при братських школах вивчали латину, польську та грецьку мови (XVI ст.). У XVIII-XIX ст. засновувались перші гімназії та університети, де вивчались німецька та французька мови. Проте у радянський період, провідне місце повернулось російській мові, та обмежувалось вивчення української. На щастя у 1991 році Україна здобула незалежність і визнала важливість вивчення інших мов у Конституції [13].

У сучасному підході іноземні мови є обов'язковим предметом у шкільній програмі. В Україні функціонують мовні курси та мовні школи. Держава активно

підтримує розвиток іншомовної освіти, виділяючи кошти на міжнародні програми обміну [9].

У працях учених України висвітлено аспекти проблеми іншомовної освіти (Г. Гринюк, В. Плахотник, О. Мисечко, О. Максименко, Л. Гриневич, Р. Мельник, Р. Гришкова, І. Оніщук, Б. Савчук, Я. Нечепорук). Мова – це невід’ємний елемент культури. Опанування мови – це не просто засвоєння граматичних та лексичних правил і лексики, це динамічний процес, що ґрунтується на спілкуванні та взаємодії між людьми. Вивчаючи мову, ми пізнаємо культуру [8].

Стратегія перетворення системи іншомовної освіти зараз націлена на формування особистості, яка має володіти, відповідно до мовної політики ЄС, рідною мовою плюс ще двома іншими іноземними мовами, щоб вільно почуватися в сучасному мультилінгвальному суспільстві. Знання іноземних мов сприяє вільному діалогу культур; володіння кількома іноземними мовами забезпечує кращі професійні можливості для молоді отримати престижні та високооплачувані посади. Найпопулярнішими європейськими мовами зараз вважаються англійська, німецька, французька, італійська та іспанська [3].

На сучасному етапі розвитку методології викладання іноземних мов надзвичайно важливою є спрямованість на комунікативний аспект навчального процесу, з його наголосом на реалістичному спілкуванні. Основна мета навчання іноземних мов полягає не лише у здобутті навичок для взаємодії в певних ситуаціях чи тематиках, але й у формуванні здатності до «міжкультурного спілкування». Це означає уміння взаємодіяти з представниками інших культур без конфліктів, зі шанобливим ставленням до них, що включає когнітивну й емоційну відкритість особистості, готовності до переосмислення власних упереджень та рефлексії над власними поглядами, а також здатність до співчуття та розуміння інших культур як рівноцінних власній [6].

Крім того, в оновленні української системи іншомовної освіти передбачається впровадження підходів, орієнтованих на особистість, діяльність, міждисциплінарність та міжкультурність, які вже успішно використовуються в

освітніх системах країн Європи. Міжкультурний підхід до вивчення мов стає дедалі популярнішим у вітчизняній освіті та має на меті ознайомлення з культурою народу, чия мова вивчається, а також вивчення культурних відмінностей. Різноманітні форми міжкультурної взаємодії, як-от співпраця з іноземними навчальними закладами, безпосередні контакти з носіями мови, стажування за кордоном, вебінари, участь у міжнародних проєктах і програмах на кшталт «Європа в школі», “Erasmus+”, “DAAD/OSI”, «Німецька як мова професійного спілкування» та інші, сприяють покращенню процесу вивчення іноземних мов. Важливою ініціативою є проведення років, присвячених певним мовам, до прикладу «2016 – рік англійської мови» або «Українсько-німецький рік мов 2017-2018». Для сучасної іншомовної освіти в Україні широко використовуються навчальні комплекси іноземних видавництв, зокрема Oxford University Press, Pearson, Express Publishing, Longman, Hueber Verlag, Langenscheidt. Проте, попри їхню комунікативну спрямованість, ці матеріали не завжди враховують особливості української лінгвокультури, що створює потребу в розробці власних інтегрованих або спеціалізованих навчально-методичних матеріалів з іноземних мов [17].

Модернізація навчання іноземних мов торкнулася й початкової школи. Вивчення іноземної мови стало обов'язковим і продовжується в середній і старшій школах відповідно до Державного стандарту початкової освіти України з 2012 року. Необхідною умовою навчання іноземної мови є розвиток рефлексії у контексті закону про Нову українську школу, яка була впроваджена в усіх школах України з 2018/2019 н. р. [4].

З 2013 року запровадження обов'язкового навчання другою іноземною мовою діє не лише у спеціалізованих закладах загальної середньої освіти, а й у 5-их класах неспеціалізованих ЗЗСО. Починаючи з 2014/2015 н. р., вивчення другої іноземної мови триватиме за вибором батьків студентів та вчителя предметника, і в рамках варіативної частини навчальної програми. Таким чином, опанування двох іноземних мов стало типовим для українських шкіл [7].

Аби знизити освітнє навантаження на студентів, Міністерство освіти і науки України пропонує ущільнити навчальні програми та програми іноземною мовою для всіх рівнів шкільної освіти. Також розробляється концепція професійної освіти в старшій ланці школи, яка пропонує трирівневу підготовку освіти – базову, академічну та професійну. Це означає запровадження процесу викладання іноземних мови у такі рівні: загального, академічного та просунутого [13].

Для базового або першого рівня вивчення іноземної мови характерно обов'язкове оволодіння мінімальним обсягом змісту, у який не входить подальше глибоке вивчення цієї мови у майбутньому, наприклад, в контексті фізико-математичного або природничого профілю. Метою цього рівня є досягнення учнями рівня B1 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій [1].

Достатній обсяг змісту встановлюється для академічного рівня вивчення іноземної мови, що дозволяє продовжити вивчення деяких навчальних дисциплін у закладах вищої освіти. Академічний рівень зазвичай застосовується в рамках гуманітарного та лінгвістичного профілю і забезпечує рівень володіння іноземною мовою B1+ відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [14].

У профільному рівні студент орієнтується на майбутню професію і детальне володіння обраними предметами. Повноцінне вивчення іноземних мов відбувається на факультативах з мовним профілем. Випускники цього профілю повинні вільно володіти іноземною мовою на рівні B2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій [9].

Рівень набуття навичок міжкультурного спілкування іноземною мовою випускниками ЗВО повинен відповідати рівню C1 / C2 для випускників мовних спеціальностей та B2 для студентів усіх інших спеціалізацій відповідно до діючих вимог з мовної освіти [18].

Існує незліченна кількість можливостей для вивчення іноземних мов, окрім уроків у школах та занять у закладах передвищої та вищої освіти, а саме

мовні курси, освітні онлайн-платформи, комп'ютерні програми, програми підвищення кваліфікації, обмін студентами, мовні центри та інше.

Як відзначили провідні експерти, зокрема С. Ніколаєва, в Україні необхідно враховувати Європейські рекомендації з мультикультурної і багатомовної освіти і розробити концепцію іншомовного спілкування для різних навчальних закладів, що відповідають вимогам сучасного глобалізованого суспільства. У зв'язку з цим В. Гаманюк підкреслює, що міжкультурна компетентність як ключовий елемент сучасних програм з іноземної мови для студентів немовних факультетів не розглядається на належному рівні, тому й не виділяють достатньої кількості годин, необхідної для підвищення рівня іншомовної освіти випускників ЗВО [19].

Отже, іншомовна освіта в Україні потребує процесу трансформації з використанням досвіду європейських країн, включаючи покращення дидактичного та методичного забезпечення викладання іноземних мов, застосовуючи методи інноваційного навчання та розвитку навичок взаємокомунікації. Розроблення інтегрованих навчальних програм та підручників з іноземної мови дає ефективніший поштовх до покращення міжкультурної обізнаності здобувачів освіти у закладах України. Студенти зможуть сформувати повну картину світу та ґрунтовніше підготуватись до навчання чи працевлаштування у країнах Європейського Союзу.

1.2. Культурна компетентність в контексті іншомовної освіти

Компетентність – це комбінація знань, умінь та навичок, яких набуває здобувач освіти в освітньому процесі. До ключових компетентностей належить уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична й базові компетентності в галузі природознавства й техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, підприємницька, здоров'язбережувальна та загальнокультурна компетентності [4].

Загальнокультурна компетентність спрямована на розвиток особистості студента у розрізі ознайомлення з культурними досягненнями, розумінням

культурного різноманіття та виховання поваги до своєї та інших культур. В її основі лежать наступні принципи.

Студенти повинні здобувати знання про історію, традиції, звичаї, етикет, релігійні вірування, соціальні норми та цінності країни або країн, де використовується мова, яку вони вивчають. Це допомагає уникати культурних непорозумінь і сприяє глибшому розумінню контексту спілкування. Міжкультурна компетентність включає розуміння того, як поводитися в різних культурних ситуаціях, які комунікативні стратегії використовувати для подолання міжкультурних бар'єрів [5].

Здобувачі освіти вчаться адаптувати свою мову і поведінку до різних культурних контекстів, зокрема у діловому, академічному або повсякденному спілкуванні. Вони розвивають усвідомлення важливості культурного різноманіття й толерантного ставлення до відмінностей. Це дозволяє їм більш відкрито і з повагою ставитися до представників інших культур, розуміючи, що різні системи цінностей мають право на існування. Іншомовна освіта допомагає студентам критично ставитися до стереотипів, які можуть існувати щодо різних націй або культур [60]. Це стимулює вміння аналізувати інформацію, не роблячи поспішних висновків на основі попередніх уявлень. Вивчення мови через культуру дозволяє студентам створювати власні культурно значущі проекти, що виходять за межі суто лінгвістичних завдань. Наприклад, вони можуть брати участь у культурних обмінах, писати наукові роботи про певні культурні феномени або аналізувати літературні твори з міжкультурної точки зору [10].

Говорячи про іншомовну освіту в розрізі міжкультурної компетентності варто згадати, що вивчення культури через тексти, фільми, музику, новини, літературні твори іншомовних країн дозволяє студентам «зануритися» в культурний контекст мови. Проектна робота, рольові ігри, симуляції та дебати сприяють розвитку міжкультурної компетентності в умовах, максимально наближених до реальних. Участь у програмах академічної мобільності забезпечує пряму взаємодію з носіями мови та культурним середовищем [7].

Загалом, культурна компетентність в іншомовній освіті дозволяє студентам бути ефективними комунікаторами в сучасному глобалізованому світі, де знання мови нерозривно пов'язане з розумінням культурних контекстів, в яких ця мова функціонує [31].

1.3. Скафолдинг як освітня стратегія успішного навчання

Скафолдинг (**scaffolding** «підтримка» або «підтримуюче навчання») – це освітня стратегія, яка використовується для того, щоб допомогти студентові поступово розвивати самостійність у вивченні нового матеріалу. Вона полягає у наданні тимчасової підтримки з боку викладача чи наставника, яка зменшується в міру того, як студент стає більш компетентним і здатним самостійно й успішно виконувати завдання.

Дослідниця П. Гіббонс виділяє ключові етапи скафолдингу у читанні англомовних текстів.

1. Перед читанням (Pre-reading). На цьому етапі важливо підготувати студентів до читання, надавши їм необхідну базу для розуміння тексту. Гіббонс пропонує наступні стратегії:

- Активація фонових знань: викладач допомагає студенту згадати або розвинути знання, які вони вже мають з теми тексту. Це може включати дискусії, перегляд зображень, використання ключових слів або інші форми взаємодії з темою до початку читання [43].
- Огляд текстової структури: студенту демонструють структуру тексту – заголовки, підзаголовки, абзаци або інші текстові ознаки, що дозволяють орієнтуватися в матеріалі.

2. Упродовж читання (During-reading). А саме читання у малих групах або парах, яке дозволяє студентам допомагати один одному у процесі читання та обговорення тексту. Викладач може запропонувати зупинитися на складних моментах для обговорення або пояснення.

Запитання для саморефлексії: студенти можуть використовувати конкретні запитання під час читання, аби зосередитися на головних ідеях та деталях тексту. Це формує у них навички пошуку важливої інформації.

3. Після читання (Post-reading). Гіббонс підкреслює важливість після читальних завдань, які допомагають студенту краще зрозуміти та опрацювати текст:

- Обговорення змісту: викладач може організувати обговорення, під час якого студенти зможуть обмінятися своїми враженнями і думками щодо тексту.
- Завдання на узагальнення: студенти можуть переписати текст своїми словами, зробити його огляд або інші творчі завдання, аби продемонструвати розуміння матеріалу [45].

4. Використання мовних та графічних засобів для полегшення розуміння:

- Діаграми, таблиці та інші візуальні засоби допомагають структурувати інформацію.
- Словникова підтримка: надання студентам ключових слів та їхніх значень перед читанням полегшує розуміння тексту.

5. Міжмовне читання, що враховує культурні та мовні особливості. Гіббонс підкреслює необхідність:

- Міжкультурної чутливості: тексти повинні бути обрані таким чином, аби вони відображали культурний контекст, зрозумілий студентам.
- Переклад і код-перемикання: використання рідної мови у процесі читання або пояснення складних концептів може бути корисним для кращого засвоєння матеріалу [49].

6. Роль викладача як фасилітатора. Викладачі виконують важливу роль у скафолдингу у процесі читання. Вони повинні постійно стежити за тим, як студенти працюють з матеріалом, і забезпечувати належний рівень підтримки:

- Диференційована підтримка: викладач адаптує завдання і тип підтримки залежно від рівня знань студента. Декоترم студентам може знадобитися більше пояснень або завдань, іншим – менше.

- Налаштування темпу: викладач може регулювати темп читання і складність текстів відповідно до рівня мовної підготовки студентів

Отже, П. Гіббонс підходить до читання інтегровано, що включає кілька етапів, від передчитальних завдань до післячитальних обговорень. Цей підхід дозволяє студентам ефективно розвивати навички читання іноземною мовою, менше покладаючись на підтримку з боку викладача. Основна мета скафолдингу полягає в тому, щоб допомогти студентам стати самостійними читачами, забезпечуючи необхідні інструменти для розуміння та інтерпретації текстів [56].

Мотивація відіграє важливу роль у процесі вивчення нового матеріалу. Коли людина відчуває внутрішню потребу чи бажання засвоїти нові знання або досягти певної мети мотивація є внутрішньою. Зовнішня мотивація спричинена винагородою чи похвалою. Стимулюючі цілі, особисті інтереси та прагнення до самовдосконалення можуть бути потужними джерелами мотивації у процесі навчання усього нового [42].

Сьогодні мову розглядають не просто як об'єкт навчання, але й як необхідний інструмент комунікації. Механічні повторення слів та граматичні правила не мають зв'язку між собою. При модернізації сучасної та дієвої системи іншомовної освіти потрібно використовувати передові методи навчання. Серед основних інноваційних методів та технологій навчання іноземних мов можна виділити наступні:

Кейс-метод (Case method) – це розповіді, ситуації, окремі вибірки даних або твердження, які представляють невирішені та провокаційні проблеми, ситуації або питання. Кейс-метод – це інтерактивний, дискусійний спосіб навчання, за допомогою якого студенти отримують навички критичного мислення, комунікації та групової динаміки. Це різновид проблемно-орієнтованого навчання. Часто використовуваний у професійних школах медицини, юриспруденції та бізнесу, кейс-метод зараз успішно застосовується в таких сферах, як інженерія, хімія, освіта та журналістика. Студенти можуть працювати над кейсом під час заняття як всі разом, так і в малих групах [39].

Метод сприяє більш ефективному контекстному навчанню та довготривалому запам'ятовуванню, гарантує впевненість у тому, що відповіді будуть знайдені і рішення прийняті, відповідає на питання не лише «як», але й «чому». У кейс-методі рішення іноді ґрунтуються не на абсолютних значеннях правильного і неправильного, а на відносних значеннях і невизначеності [36].

Task based learning (TBL) – Навчання орієнтоване на завдання. У ньому основна увага приділяється виконанню змістовних завдань, а не прямому вивченню мови. У застосуванні до читання підхід TBL інтегрує читацьку діяльність у завдання, які мають чітку мету або результат. Використати його можна у такій послідовності: Представте завдання та активізуйте попередні знання, пов'язані з темою, наприклад, перед читанням тексту про забруднення, обговоріть зі студентами екологічні проблеми, про які вони знають та заздалегідь вивчіть лексику та граматику, необхідну для виконання завдання [51].

Студенти виконують завдання, яке передбачає читання для досягнення певної мети. Приклад: Дайте студентам звіт про забруднення і попросіть їх виділити ключову інформацію для створення плану зменшення забруднення у своєму місті. Після прочитання вони співпрацюють, аби впорядкувати зібрану інформацію. Створюють резюме або розповідають про власні висновки. Аналізують розповіді інших студентів та виділяють цікаві ідеї, корисні фрази та граматичні структури [48].

Також варто згадати й інші методи, які педагоги використовують у своїй викладацькій діяльності:

- метод мозкового штурму, у якому студенти шукають творчі рішення проблем;
- метод інсценування або драматизації, що використовує соціальну модель навчання через демонстрацію ситуацій, де учасники виступають як актори;
- метод мовного портфолію, який зосереджується на відображенні та оцінці досягнень студента з іноземних мов;

- змішані методи навчання, які поєднують цифрові та традиційні форми навчання;
- метод спільного навчання, у якому студенти співпрацюють між собою для виконання поставлених завдань;
- метод дискусії сприяє розвитку навичок вираження своєї думки, аргументування та активної участі в навчальному процесі [46].

Інтерактивні методи поділяються на фронтальні (мікрофон, навчаючись, незакінчене речення) та групові (рольові ігри, експерименти); індивідуальні методи: проекти, есе, самостійна робота та реферати [40].

Зазначені методи навчання поєднують у собі комунікативні та пізнавальні цілі, тому викладачі активно використовують їх на своїх заняттях в університетах нашої країни [32].

Звертаючись до традиційних методів вивчення іноземних мов, потрібно назвати такі. Граматико-трансформаційний метод застосовувався при вивченні латинської та грецької граматики та з XIX ст. для вивчення іноземних мов. Він не зовсім залишився у минулому, про що свідчать деякі підручники, які досі використовуються для вивчення інших мов. Згідно з його основними принципами, акцент потрібно робити на письмо та читання, студенти мають заучувати граматичні правила та застосовувати їх у вправах, роль рідної мови досить суттєва, позаяк метод ґрунтується на активному використанні рідної мови [25].

Граматико-перекладний метод зосереджується на вивченні граматики іноземної мови шляхом подання правил разом із винятками та списком англійської лексики, перекладеної на рідну мову. За цим методом вправи на переклад вважаються чи не найважливішим видом діяльності [20]. Характерними є також запитання по тексту на розуміння прочитаного, дібрати антоніми та синоніми до слів у тексті, запам'ятовування лексики з текстів, скласти речення з новими словами, розпізнати та запам'ятати спільнокореневі слова, вправи на заповнення пропусків, написання творів-роздумів на задану

тему. Основні недоліки методу: багато уваги приділено морфології, але нехтується синтаксис, перекладений текст часто потребує редагування [17].

Наступні методи мають спільну концепцію вивчення іноземної мови та поділяються на усний (ситуативний) та аудіолінгвальний. Усний підхід бере свій початок у британській прикладній лінгвістиці 1920-1930-х років, представленою Палмером і Хорнбі. Основним видом діяльності є усна практика, щоб дати змогу студентам висловлюватися. Серед характерних ознак усного підходу є: вчитель є моделлю, створює ситуацію і навчає за допомогою запитань і відповідей; здогадка про значення слова, виходячи з контексту, без перекладу або пояснень рідною мовою, граматичні структури вивчаються за допомогою повторень, замінів, проговорювань [12].

В основі аудіолінгвального методу є імітація та повторення. Він базується на таких принципах: навчання є результатом досвіду і проявляється у змінах у поведінці; вивчення мови відбувається за допомогою аналогії (формування звички шляхом розрізнення та узагальнення), а не аналізу.

Наступним методом є комунікативний підхід або комунікативне викладання. У рамках цього підходу мова розглядається як соціальний феномен, оскільки вона є засобом комунікації та взаємодії між людьми. Знання про використання мови були розширені до здатності брати участь у дискусії, застосовувати мову у різних сферах життя. Оволодіваючи іноземною мовою за комунікативним методом, студент набуває комунікативної компетентності і є готовим до реальної комунікації [35].

Каналь і Свейн описують комунікативну компетентність як багатокомпонентне поняття, оскільки воно поєднує в собі мовну, дискурсивну, соціолінгвістичну (включаючи особистісні фактори, соціальний та культурний контекст) і стратегічну компетенції (стратегії подолання труднощів, проблем у навчанні) [41]. У комунікативному підході використовуються різноманітні вправи, техніки та прийоми роботи, аби покращити взаємодію між комунікантами.

Однак, у комунікативному методі є й певні недоліки, зокрема, занадто багато уваги приділено, особливо на ранніх етапах, говорінню та аудіюванню на шкоду читанню та письму [44].

Отже, кожен проаналізований метод має свої плюси та мінуси. Підбір методів та прийомів роботи може відрізнятись залежно від групи та індивідуальних особливостей студентів. Тому викладачам слід постійно слідкувати за освітніми інноваціями в Україні та зарубіжжя.

Висновки до розділу 1

Іншомовна освіта є важливим компонентом загального освітнього процесу, оскільки вона сприяє не лише розвиткові мовленнєвих навичок, але й розвитку іншомовної культури особистості в цілому. Суть іншомовної освіти полягає в набутті мовної та культурної компетентностей, аби ефективно та результативно взаємодіяти у міжкультурному середовищі. Культурна компетентність включає засвоєння культурних норм, традицій, цінностей та поведінкових моделей, що сприяє успішній міжкультурній комунікації. Метод скафолдингу в іншомовній освіті відіграє ключову роль, забезпечуючи підтримку тим, хто навчається, на кожному етапі навчання, та допомагаючи поступово переходити від базових знань до більш просунутих рівнів володіння іноземною мовою. Скафолдинг дозволяє адаптувати процес навчання до індивідуальних потреб і можливостей, прискорюючи розвиток іншомовної культурної компетентності особистості.

РОЗДІЛ 2

ЛІТЕРАТУРА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

2.1. Літературні жанри та їх вплив на мовне навчання

Література за Джоном МакРеєм не повинна бути тільки класичною, обмежуватися канонічними текстами. Вона має включати твори сучасних письменників, представників різних культур і літературних шкіл, привертаючи увагу молоді, мотивуючи та заохочуючи їх до читання та висловлення думок щодо того чи іншого твору [53].

Ба більше, дослідження засвідчують, що не існує такого поняття, як специфічна «літературна мова», і мова, що використовується в більшості літературних текстів, не відрізняється від звичайної мови, якою люди спілкуються у повсякденні. Літературні твори мають бути різножанровими, відповідати темам, які є актуальними для студентів. Їх потрібно не лише читати, переповідати чи перекладати, а й критично оцінювати, провокуючи дискусії, дебати та висловлювання власних думок [59].

Говорячи про переваги вивчення англійської мови через літературний твір, варто виокремити три аспекти. Перший – лінгвістичний. Художні тексти є багатим джерелом контекстуалізованого мовного матеріалу, у яких проілюстровано правильне та ситуативне використання лексичних одиниць та граматичних структур. Викладачі англійської мови одностайні у думці, що інтенсивне читання літературних творів допомагає студентам краще засвоїти мову та інтегрувати ці знання для покращення їхніх комунікативних навичок (читання, говоріння, аудіювання та письма). Більше того, література слугує засобом передачі соціокультурної інформації, що в свою чергу, може помітно підвищити обізнаність студентів про подібності та відмінності культур різних народів [52].

Другий – методологічний, який спонукає студентів до інтерпретацій, шукаючи значення «між рядками» і розмірковуючи над ними. Такий текст може викликати різні реакції та думки, прокладаючи шлях до автентичного та змістовного мовного обміну та реальної комунікативної взаємодії викладача та студентів. Здобувач освіти стає особисто залученим, активним та відіграє центральну роль у навчальному процесі. Він має змогу висловити власні ідеї та поділитися своїм досвідом з іншими [58].

Третій – мотиваційний. У цьому аспекті літературний твір має встановити зв'язок з сьогоденням, реальністю, і відгукуватись студентам. Вивчаючи лінгвокультурні особливості англomовного твору, вони починають читати більш аналітично та критично, слухати уважніше, говорити чіткіше та більш вільно, і писати більш точно та творчо. Якщо викладачеві вдасться змотивувати студентів до читання різножанрової літератури, вони матимуть змогу вирушити у власну унікальну подорож захоплюючим світом словесного мистецтва і культури країни, мова якої вивчається [49].

Література відіграє надзвичайно важливу роль у викладанні англійської мови як іноземної, проте недостатня кількість ресурсних матеріалів все ж обмежує використання літератури в навчальному процесі. До того ж, на нашу думку, викладачам бракує тренінгів, як кваліфіковано працювати з художніми текстами [55].

Викладачі можуть запропонувати студентам обрати авторів та їх твори. Визначившись з літературним твором, викладач складає план заняття, який включатиме підготовку та представлення презентацій, завдання на розуміння прочитаного, розуміння на слух, завдання для узагальнення або переказ тексту з іншої точки зору, дискусії на відповідну тему, переклад, вправи на виправлення помилок і т.ін. [46]. У XXI ст. молодь полюбляє знімати тік-токи, монтувати відео та виставляти їх у соціальні мережі, аби назбирати велику кількість переглядів. Студенти можуть активно використовувати свої цифрові навички, підготувавши інформацію про обраного ними автора. Говорячи про інші способи використання цифрових навичок студентів, доречно представити такі ідеї [41]:

- «Погугліть!» (наприклад, що таке «451 градус за Фаренгейтом» і чому це так важливо в однойменному романі Рея Бредбері; звідки походить назва роману «Над прірвою у житті?»);
- «Подивіться, що про це пише вікі!» (до прикладу, звідки походить назва роману «Убити пересмішника» і які символічні асоціації з птахом у книзі?);
- «Знайдіть в Інтернеті інформацію про...» (чи є «Убити пересмішника» єдиним романом Гарпер Лі?);
- «Обговоріть з друзями в блозі і розкажіть, що вони думають про...» (для прикладу, чи схвалюють ваші онлайн-друзі Великого Гетсбі: вони співчують йому чи засуджують?);
- «Пройдіть книжкову вікторину про ... і поділіться своїм результатом» (наприклад, якщо ви фанат «вампірів», ви можете пройти вікторину про серію «Сутінки» – питання зосереджені на сюжеті та персонажах книг і оцінюють, наскільки ви обізнані про них, і, щоб зробити це веселіше, отримайте ваш персональний сертифікат «Сутінкового IQ», яким ви можете поділитися на вашій сторінці/профілі) [44].

Отже, для студентів середнього та вищого рівнів володіння іноземною мовою, література є багатим джерелом автентичного матеріалу, що в свою чергу, сприяє розвитку їх комунікативної компетентності, адже вони вивчають лінгвокультурні особливості іноземної мови та усвідомлюють, як англійська мова використовується для спілкування в реальному житті, починають читати більш аналітично та критично, слухати більш уважно, говорити більш чітко та вільно, а писати більш точно та творчо. Якщо викладачеві вдасться розпалити пристрасть до читання літератури в своїх студентах, вони матимуть змогу вирушити у власну унікальну подорож захоплюючим світом словесного мистецтва і культури країни, мова якої вивчається.

Література в широкому сенсі охоплює всі форми письмової комунікації, тобто письмові та друковані твори. Вужче визначення обмежує її до образної та поетичної. Макрей розподіляє літературу на ту, що з малої літери та на ту, що з

великої. Перша – це про жарти, каламбури, рекламу, газетні статті та журнали, які вважаються не «великими творами», тоді як друга – це про твори Шекспіра, Діккенса, Остіна [56].

Двома постійними критеріями для розрізнення літературних і нелітературних текстів є відношення тексту до реальності та його неоднозначність (полівалентність). У літературних творах автор може вигадувати факти, персонажів, час та місце дії, адже для цього він використовує свою уяву. В нелітературних текстах читач може тільки вірити чи не вірити у факти, наведені автором. У свою чергу, читач інтерпретує прочитані літературні твори, покладаючись на свій власний досвід. Т. Семюел на відміну від чіткості та ясності нехудожніх текстів, про літературні говорить, що у них допустимі різні коментарі від читачів завдяки своїй внутрішній неоднозначності. Якщо текст має кілька потенційних значень, викладачі не можуть наполягати на єдиній, обов'язковій інтерпретації, і студентам пропонується достатньо свободи для власних суджень та інтерпретацій [37].

На думку Коллі та Слейтера, є декілька причин, які спонукають вчителя іноземної мови використовувати літературні тексти на заняттях з іноземної мови.

По-перше, література – це цінний автентичний матеріал. Більшість літературних творів не створюються спеціально для викладання мови, натомість відкривають широкі можливості для критичного аналізу індивідуального авторського стилю (мовно-виразних засобів). Студенти аналізують синтаксис і дискурсивні функції речення, різноманітність лексичних структур та граматичних конструкцій, способів зв'язку слів у реченні, що розвиває і збагачує їхні власні навички письма [43].

Культурне збагачення є другою причиною, адже не завжди можна організувати екскурсію до країни, мову якої студенти вивчають. Проте, викладач може познайомити їх із автором, який проживав чи проживає у цій країні, та у своїх творах згадує про її певні культурні особливості. Хоча світ роману, п'єси чи оповідання є вигаданим, він представляє барвисте середовище, в якому можна описати персонажів з різних соціальних верств. Читач може дізнатися, як герої

літературних творів сприймають навколишній світ, їхні думки, почуття, вчинки [16, 54].

Література може бути корисною у процесі вивчення мови завдяки особистому залученню. Читаючи літературний твір, ми стежимо за сюжетом, уявляємо себе одним із персонажів, переживаємо їхні емоції, прагнемо дізнатися, що станеться, коли події наближаються до кульмінації. Це безсумнівно сприяє розвиткові комунікативних навичок, оскільки обговорення твору завжди викликає бурхливі дискусії [54].

Вивчення англійської та будь-якої іншої іноземної мови неможливе тільки у певних аспектах, адже успішне оволодіння нею вимагає інтегрованого підходу, що охоплює усі мовні компетенції, включаючи навички читання, письма, слухання та говоріння, а також достатні знання про граматику, фонетику та лексику. Коли йдеться про вивчення іноземної мови, не можна ігнорувати жодну з мовних властивостей. Серед вищезгаданих властивостей мови засвоєння лексичних одиниць є центральним у її вивченні, адже літературний текст – це невичерпне джерело нових слів та виразів. Якщо студентам бракує словникового запасу, вони незабаром виявлять, що їхня здатність розуміти або чітко висловлюватися обмежена [2].

Словниковий запас, який є основою мови, не завжди вважається цінним, коли англійської навчають у школі. Вчителі зауважують, що підхід до викладання полягає у тому, що навчальні досягнення студентів вимірюють за граматичною компетентністю студентів. До того, як студенти розуміють значення незнайомих слів, засвоюють більшу кількість слів власними зусиллями та успішно використовують їх в комунікативних цілях, ще далеко [37].

Ураховуючи важливість засвоєння словникового запасу, Шмітт підкреслює, що лексичні знання є центральним елементом комунікативної компетентності та оволодіння другою мовою. Інша ймовірна причина полягає в тому, що, на відміну від синтаксису чи фонології, лексика не має правил, за якими ті, хто вивчає мову, можуть здобувати і розвивати свої

знання. Іншими словами, у вивченні лексики незрозуміло, які правила застосовуються або які лексичні одиниці слід вивчати в першу чергу [16].

Питання словникового запасу активно обговорюється науковцями, які, у свою чергу, поділяють його на різні типи. Найпоширеніший поділ на активний і пасивний словник. Грюнеберг і Сайкс розрізняють два типи лексики. Перший – це лексика, яку студенти вивчили, і яку очікується, вони зможуть використати. Другий – це слова, які студенти впізнають, пригадують, коли зустрічають, але, ймовірно, не можуть вимовити.

Хетч і Браун виділили два види словникового запасу, а саме рецептивний і продуктивний [36]. Рецептивна лексика – це слова, які студенти розпізнають і розуміють, коли вони вживаються в контексті, але які вони не вживають у своєму усному чи писемному мовленні. (Stuart, 2008). Натомість продуктивна лексика – це слова, які студенти розуміють, можуть правильно вимовити та конструктивно використовувати у спілкуванні. Продуктивний словниковий запас можна розглядати як активний процес, оскільки студенти можуть продукувати слова, щоб висловити свої думки (Stuart, 2008). [33].

Отже, опанувати лексику – це велике вміння людини використати потрібні слова, яке набувається завдяки власній зацікавленості та мотивації. Володіння лексикою відіграє важливу роль у всіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності. Навчання лексики є вагомим аспектом у вивченні мови, оскільки мова складається зі слів.

Хороший викладач має бути готовим до викладання за допомогою різноманітних сучасних методик (Такач & Singleton 2008). Під час презентації лексичних одиниць викладач, як правило, поєднує кілька методів. Наведемо декілька варіантів, запропонованих експертами:

1. Предмети (realia) – цей метод може допомогти студентам краще запам'ятати лексику, оскільки пам'ять на предмети дуже надійна, і візуальні прийоми можуть слугувати підказками для запам'ятовування слів [24].

2. Відпрацювання (drilling), правопис та активне залучення використовується для того, щоб студенти звикли до вимови та будови слова. Аби

краще його засвоїти, відпрацювання має бути зрозумілим і природним. Студенти мають промовляти слово про себе, коли вони його вивчають, щоб потім відновити його в пам'яті. Необхідно враховувати правопис слів, оскільки орфографічні форми англійських слів не завжди збігаються з вимовою. Цей метод також включає персоналізацію, тобто використання студентами слова в контексті або реченні, яке пов'язане з їхнім життям. Такач і Сінглтон зазначають, що, обираючи той чи інший метод, слід урахувати час, студентську групу та навчальний матеріал [19].

3. Малюнки та картинки (плакати, флеш-картки, настінні схеми, фотографії). Викладання лексики за допомогою картинок пов'язує попередні знання студентів з новою історією. Існує безліч лексичних одиниць, які можна ввести за допомогою ілюстрацій або малюнків. Багато навчальних посібників містять величезну кількість привабливих малюнків, що пояснюють значення слів. Викладач може використовувати навчальні матеріали, виготовлені власноруч [15].

4. Міміка, вираз обличчя та жести. Багато слів можна представити за допомогою міміки, виразу обличчя та жестів. Телльє визначив три основні ролі навчальних жестів: управління групою (щоб почати або закінчити вправу, поставити запитання, попросити тиші тощо), оцінювання (щоб показати помилку, виправити, тощо) та пояснення (щоб дати вказівки щодо синтаксису, підкреслити специфічну просодію, пояснити нову лексику тощо). Навчальні жести проявляються в різних формах: жести рук, міміка, пантоміміка, рухи тіла тощо [14].

5. Перелік та протиставлення. Перелік – сукупність предметів, що входять до однієї групи. Ми можемо сказати «одяг» і пояснити, перераховуючи різні предмети, наприклад «капелюх, спідниця, штани», і тоді значення слова «одяг» стане зрозумілим. Деякі слова можна пояснити, протиставляючи їх, до прикладу, слово «хороший» протиставляється слову «поганий», «сумний» – «веселий». Вивчення синонімів та антонімів – дієвий спосіб значно розширити наш словниковий запас [20].

б. Здогадки з контексту. Алькахтані стверджує, що існує два типи контексту. Перший – контекст у тексті, який включає морфологічну, семантичну та синтаксичну інформацію у конкретному тексті, тоді як другий – це загальний контекст, або позатекстовий контекст, який є фоновими знаннями читача про предмети, які він читає. Отож інші слова в контексті незнайомого слова часто «проливають світло» на його значення. Ці інші слова можна знайти в реченні, яке містить невідоме слово. Для того, щоб активізувати здогадку в письмовому або усному тексті, повинні бути присутніми чотири елементи: читач, текст, невідомі слова і підказки в тексті, в тому числі певні знання про здогадку. Відсутність одного з цих елементів може вплинути на здатність здогадатися. Крім того, ця методика заохочує студентів ризикувати і вгадувати значення слів, які вони не знають. Це допоможе їм набутися впевненості в собі, коли у них немає словника під рукою [29].

Субекті та Лоусон задекларували ефективність застосування стратегій вивчення лексики та надали емпіричні докази внеску засвоєння нових слів у розвиток мовлення тих, хто вивчає мову. Оксфорд більш конкретно зазначає, що стратегії навчання є інструментами для активного, самокерованого залучення, що є важливим для розвитку комунікативної компетенції. За допомогою відповідних стратегій вивчення мови можна досягти більшої впевненості в собі. Мета стратегій вивчення мови, які застосовуються студентами, полягає в тому, щоб зробити процес навчання легшим, швидшим, вільнішим, приємнішим [52].

Отже, вивчення лексики має велике значення, оскільки словниковий запас є важливою одиницею для формування навичок і знань. Так чи інакше, вивчення лексичних одиниць – це не просто заучування їх напам'ять, але й вміння використовувати у відповідних ситуаціях, розширювати свій словниковий запас, що також має вирішальне значення. Саме тут відіграють роль стратегії вивчення лексики. Лексичні знання є центральним елементом комунікативної компетентності та оволодіння другою/іноземною мовою, а недостатній рівень володіння лексикою є перешкодою для навчання. З усіх методів, які можна застосувати для збільшення словникового запасу студентів, ентузіазм самого

студента за умови належного керівництва з боку вчителя неодмінно призведе до успіху в процесі вивчення мови. Тільки тоді, коли викладачі присвячують англійській мові все своє життя, вони набувають практичного досвіду та професійної компетентності, досягаючи успіхів у викладанні, а студенти є невід'ємною частиною цього процесу [36].

2.2. Значимість та переваги літературного тексту для розвитку лінгвокультурних навичок

Упродовж останніх років роль літератури як джерела автентичних текстів у мовній програмі, а не як кінцевої мети викладання англійської мови, набирає обертів. Серед викладачів іноземних мов точаться жваві дискусії щодо того, як, коли, де та чому література має бути включена в програму ESL/EFL (англійська як друга/іноземна мова). Активне обговорення того, як література та викладання англійської мови за професійним спрямуванням можуть співпрацювати і взаємодіяти на користь студентів і викладачів, призвело до розквіту цікавих ідей для навчання та покращення викладання. Багато викладачів вважають використання літератури у викладанні мови питанням вартим уваги (Sage 1987:1). У нашій науковій розвідці ми розглядаємо, чому викладач іноземної мови повинен використовувати літературні тексти в мовному класі, які саме літературні твори опрацьовувати, література та навчання мовних навичок, а також переваги різних жанрів літератури для викладання мови. Таким чином, буде розкрито роль літератури як інструменту, а не як мети, у викладанні англійської мови як другої або іноземної [37].

У праці Абдель Салам Халек Ель-Кумі «Викладання і навчання» представлені вправи для роботи з літературними текстами із залученням усіх видів мовленнєвої діяльності. Використання літератури як методу навчання як основних мовленнєвих навичок (читання, письма, аудіювання та говоріння), так і мовних аспектів (лексики, граматики та вимови) є дуже популярним у сфері вивчення та викладання іноземних мов сьогодні. Більше того, викладачі навчають основ перекладу літературних текстів, таких як драматургія, поезія та

оповідання, на українську мову, оскільки переклад дає студентам можливість практикувати лексичні, синтаксичні, семантичні, прагматичні та стилістичні знання, вміння та навички, здобуті у процесі вивчення інших нормативних/вибіркових освітніх компонентів. Розглянемо причини використання викладачами іноземних мов художніх текстів на заняттях з іноземної мови та основні критерії їх відбору [54].

Нижче представлені типи вправ, які можна застосувати на заняттях:

- зробити прогнози щодо того, що станеться в історії, яку вони збираються прочитати; проаналізувати персонажів; інсценізувати частини прочитаного художнього тексту; прочитати уривок драматично; написати продовження сцен або подій; написати альтернативну кінцівку прочитаної історії; вести літературний журнал під час читання заданого тексту та обговорювати написане з групою; обговорити проблему, яку піднімає літературний твір [57];
- спробувати перефразувати частини поетичного тексту, замінивши деякі слова; написати сенкан про прочитаний твір; обговорити відмінності та подібності між двома віршами; переповісти історію, яку прочитали, з іншої точки зору; обґрунтувати свою думку, опинившись на місці головних героїв; розповісти про почуття, які викликають персонажі; зобразити персонажа, взяти у нього/неї інтерв'ю; написати лист до автора твору; замінити реальну історію на фантастичну, перетворивши людських персонажів на тварин, що розмовляють, або навпаки [40];
- написати про культурну проблему в літературному творі і порівняти її з власною культурою; перекладати уривки з п'єс, романів та віршів рідною мовою; порівняти діалекти персонажів п'єси; відпрацювання уривків з п'єс, романів та віршів як моделей відтворення наголосу, ритму, інтонації та рими [52].

Для багатьох студентів ідеальний спосіб покращити розуміння вербальних і невербальних аспектів комунікації в країні, де говорять мовою, яка вивчається, це візит або тривале перебування у цій країні, але це часто неможливо. Для таких

студентів літературні твори полегшують розуміння того, як відбувається ця комунікація. Хоча світ роману, п'єси або оповідання є уявним, він представляє повноцінне і яскраве середовище, у якому можна описати персонажів з різних соціальних або регіональних прошарків. Читач може дізнатися, як персонажі в таких літературних творах бачать навколишній світ (наприклад, їхні думки, почуття, звичаї, традиції, майно; що вони купують, у що вірять, чого бояться, що їм подобається; як вони говорять і поведуться в різних ситуаціях). Цей яскравий вигаданий світ може швидко допомогти студентам зрозуміти коди, які формують реальне суспільство через візуальну семіотику. Безперечно, література є доповненням до інших матеріалів, які використовуються для розвитку навичок розуміння іншої культури, набуття так званої культурної грамотності студентів [49].

Література надає широкий спектр лексичних і стилістичних засобів вираження. Студенти знайомляться з особливостями письмової мови, читаючи значну контекстуалізовану частину тексту. Вони вивчають синтаксис і дискурсивні функції речень, різноманітність можливих структур, різні способи поєднання ідей, що розвиває та збагачує їхні власні навички письма. Студенти стають більш просунутими та готовими до експериментів, коли починають усвідомлювати багатство і різноманітність мови, яку вони вивчають, і починають використовувати мову самостійно, без допомоги викладача. Таким чином, вони покращують свої комунікативно-культурні знання, занурюючись в автентичне мовне багатство та природність текстів [52].

Література може бути корисною в процесі вивчення мови завдяки особистій залученості. Розуміння значення лексичних одиниць або фраз стає менш важливим, ніж слідування за розвитком сюжету. Студент з ентузіазмом дізнається, що відбувається далі, коли події розгортаються до кульмінації; він відчуває близькість до певних персонажів і розділяє їхні емоційні переживання. Це має позитивний вплив на весь процес вивчення мови. На цьому етапі стає очевидною важливість вибору літературного тексту відповідно до потреб, очікувань, інтересів і мовного рівня студентів [41].

Мейлі (1989:12) перераховує деякі з причин, підкреслюючи значущість літератури для мовного навчання: універсальність, неочевидність, особиста релевантність, різноманітність, інтерес, економія та сила навіювання, неоднозначність.

Універсальність важлива, оскільки ми всі є людьми, а теми, які розкриває література, є спільними для всіх культур, незважаючи на різні способи їх трактування – Смерть, Любов, Розлука, Віра, Природа.... Ці переживання трапляються з усіма людьми.

Наступна – неочевидність. Багато звичних форм подачі матеріалу для вивчення мови мають тенденцію спрощувати тексти. Література не спрощує. Вона стосується того, що було важливим для автора у той момент, коли він це писав. Вона пропонує справжній матеріал [39].

Говорячи про особисту релевантність, можна стверджувати, що література торкається ідей, речей, відчуттів і подій, які або є частиною досвіду читача, або в які він може уявно зануритися, пов'язати зі своїм власним життям. Твори різноманітні, адже це, по суті, джерело різних тем для використання в навчанні англійської мови. У літературі можна знайти мову права та альпінізму, медицини та кориди, церковних проповідей і дитячих розмов. Літературні твори стосуються тем і сюжетів, які є цікавими за своєю суттю, оскільки вони є частиною людського досвіду [35].

Однією з головних переваг літератури є її сила навіювання. Навіть у своїх найпростіших формах вона запрошує нас вийти за межі того, що сказано, до того, що мається на увазі. Оскільки вона пропонує багато ідей кількома словами, література ідеально підходить для генерації обговорень мовних питань. Максимальний результат часто можна отримати з мінімального обсягу тексту.

Оскільки література є дуже сугестивною та асоціативною, вона апелює до різних людей по-різному. Рідко буває так, що два читачі однаково зреагують на один і той самий текст. У навчанні це має дві переваги. Перша полягає в тому, що інтерпретація кожного індивіда має право на існування в певних межах. Друга полягає в тому, що гарантується майже нескінченність інтерактивної

дискусії, оскільки сприйняття кожної людини відрізняється. Те, що два читачі не матимуть схожої інтерпретації, створює напругу, необхідну для справжнього обміну думками [29].

Окрім вищезазначених причин використання літератури на заняттях з іноземної мови однією з головних функцій літератури є її соціолінгвістичне багатство. Використання мови змінюється від однієї соціальної групи до іншої. Так само воно змінюється в залежності від географічного розташування. Людина розмовляє по-різному в різних соціальних контекстах, таких як школа, лікарня, поліцейський відділок, театр (тобто формальний, неформальний, невимушений, інтимний стилі мовлення). Мова, що використовується, змінюється залежно від професії (лікарі, інженери, економісти використовують різну термінологію). Інакше кажучи, оскільки література надає студентам широкий спектр мовних різновидів, таких як соціолекти, регіональні діалекти, жаргони, ідіолекти тощо, вона розвиває їхню соціолінгвістичну компетентність. [53].

М. Адлерт також висував ідею використання літератури у вивченні англійської мови та стверджував, що вона є цінним автентичним матеріалом. Мається на увазі відношення читача до персонажів, участь у сюжеті, обмін емоціями і почуттями між читачем і персонажами, між читачем і автором, а також між самими читачами. Таким чином, у студентів буде можливість навчатись через літературні тексти, покращити свої знання мови і розуміння культури. Крім того, студенти є більш вмотивованими в процесі навчання, коли розуміють, що здатні вербально та невербально (емоційно) відповідати. Найбільш ефективним є використання літературних текстів у викладанні мови, якщо заняття добре сплановане, й у викладача достатньо кваліфікації, аби цікаво та ефективно взаємодіяти зі студентською аудиторією [35].

Мовознавиця Пенні Ур виділяє такі переваги та недоліки викладання літератури. Для початку зазначимо переваги.

- Література надає приклади різних стилів написання творів і репрезентації різних автентичних способів використання мови. Це хороша основа для розширення словникового запасу. Вона сприяє розвитку навичок читання.

- Література є чудовою відправною точкою для дискусії або написання твору. Також вона залучає емоції, інтелект, що додає мотивації та може сприяти особистісному розвитку. Вона є частиною цільової культури і має цінність як частина загальної освіти студентів, заохочує емпатійне, критичне і творче мислення; сприяє пізнанню світу; підвищує обізнаність про різні людські ситуації та конфлікти [56].

Проте варто згадати і про недоліки у викладанні літератури.

- Багато літературних творів написані мовою, яка може бути складною для тих, хто тільки вивчає іноземні мови, і достименно не володіє ними. Ми можемо використовувати спрощені версії, але вони не повною мірою відтворюють оригінал.
- Багато літературних текстів є довгими і трудомісткими для опрацювання. Культура цільової мови, на якій базується література, є чужою для тих, хто вивчає мову, і їм може бути важко з нею співвіднести. Беручи тексти за основу для вивчення мови, ми можемо зіпсувати студентам задоволення і сприйняття ними літератури в цілому. Студенти, які вивчають природничі науки чи технології, можуть вважати, що література не відповідає їхнім потребам [43].

Пропонуємо ідеї для викладання літератури у закладах освіти. Вивчення та викладання літературного твору корисно розглядати як процес, що складається з трьох основних етапів:

- 1) зустріч і вплив;
- 2) розуміння і ознайомлення;
- 3) аналіз та інтерпретація.

1. Зустріч і вплив.

Мета полягає в тому, щоб студенти сприйняли форму і значення тексту, аби він мав на них певний вплив.

Завдання. Поміркуйте над тим, як представити літературний текст. Для цього, варто відповісти на такі запитання, аби більше зацікавити студентів [51].

- Чи слід попередньо представити незнайомі слова, чи спробувати здогадатися про їх значення з контексту?
- Чи варто проводити підготовчу роботу над змістом/атмосферою перед тим, як представити сам текст?
- Чи потрібно надавати інформацію про автора або культурне чи історичне тло перед тим, як представити сам текст?
- Чи варто намагатися пройти якомога більшу частину тексту з першого разу заради негайного впливу, чи робити це більш поступово, переконуючись, що один фрагмент ретельно вивчений, перш ніж переходити до наступного?
- Чи достатньо хороший спосіб першої зустрічі студентів з текстом – запропонувати прочитати його мовчки самотійно, чи прочитати його вголос перед класом, чи прочитати його вголос студентами?
- Як ви зможете перевірити початкове розуміння?

2. Розуміння та ознайомлення.

Наступний етап полягає в тому, щоб змотивувати студентів ретельно і багаторазово взаємодіяти з текстом, аби вони ознайомилися зі словами та ідеями, були впевнені, що знають послідовність подій, персонажів, щоб допомогти їм зрозуміти і оцінити текст більш глибоко і детально [33].

Завдання. Вивчити та запропонувати ідеї для ознайомлення студентів з текстом.

- Перечитайте текст, змінюючи форми читання (вголос, мовчки, або навпаки).
- Прочитайте до кінця, занотовуючи незрозумілі моменти для подальшого їх обговорення.
- Перегляньте текст, виокремте фрагменти, які вам особливо сподобалися або закарбувалися в пам'яті; скопіюйте їх, якщо вони короткі, в інакшому випадку просто запишіть посилання на сторінку. Потім поділіться ними.
- Знайдіть у тексті цитату, яка могла б слугувати альтернативним заголовком. Перепишіть частину або весь текст з чужої точки зору.

- Перепишіть частину або весь текст в іншому жанрі або стилі: до прикладу, перекажіть події короткого оповідання для газети.
- Представте текст або окремі його елементи в іншому візуальному форматі: у вигляді блок-схеми, діаграми, графіка, переліку подій, сітки.
- Намалюйте ілюстрацію, створіть обкладинку або рекламу до тексту.

3. Аналіз та інтерпретація.

Глибше дослідження смислів тексту не обов'язково вимагає знання термінології літературної критики, хоча це може допомогти; по суті, це спроба відкрити нові значення, або глибше оцінити стиль чи структуру тексту.

Завдання. Інтерпретаційна дискусія.

Варто пояснити студентам структуру, і на її основі вони мають запропонувати свої речення. «Я часто читаю цей вірш, люблю його і маю чітке уявлення про його глибинний зміст». Таким чином я намагаюся підвести студентів до такого ж розуміння, висловлюючи свої власні міркування з цього приводу [58]. Пропонуємо відгуки про такий тип завдання.

Белла: «Я якомога менше втручаюся в дискусії про літературу, лише ставлю запитання, але ніколи не висловлюю власної думки».

Майкл: «Я намагаюся заохочувати студентів розвивати власну інтерпретацію, навіть якщо не зовсім з нею згідний».

Стейсі: «Загалом, я стою осторонь і дозволяю студентам будувати свої власні ідеї, але якщо я бачу, що вони йдуть невірним шляхом, я втручаюся».

Сільві: «Я бачу свою роль у дискусії як опонента, який спонукає студентів критично розглядати ідеї, наводити докази. Іноді заради провокації я висловлюю ідеї, для мене не зовсім прийнятні».

Підсумовуючи викладені думки, варто зауважити, що вивчення конкретного тексту передбачає дві основні речі: планування і рефлексія.

Щодо планування та підготовки до викладання художнього тексту, слід проаналізувати наступні питання та скласти план дій.

Чи буду я проводити передтекстову (lead-in) підготовку з мови чи змісту? Якщо так, то що саме? Чи проводитиму я якісь “розігрівачі” (warming up)

вправи? Якщо так, то які? Як текст буде представлений вперше? Що я маю зробити одразу після першого прочитання, щоб зацікавити та перевірити розуміння? Які вправи/завдання можуть змотивувати взаємодію та особисте залучення? Які запитання/завдання можуть спонукати студентів досліджувати більш тонкі смисли, особливості стилю чи структури? Що може бути гарним способом завершити вивчення цього тексту? [43]

Досвід і рефлексія. Одразу після заняття проаналізуйте його, що вдалося, що варто допрацювати або змінити, чому.

Отже, використання літератури у викладанні іноземних мов має значну цінність для розвитку лінгвокультурних навичок студентів. Літературні тексти сприяють поглибленому розумінню мовних структур, збагачують лексичний запас, а також допомагають студентам краще орієнтуватися в культурних реаліях. Оскільки література відображає різноманітність соціальних ситуацій, культурних аспектів і мовних варіантів, вона є важливим інструментом для розвитку соціолінгвістичної компетентності.

Висновки до розділу 2

Кожен жанр літератури має унікальні характеристики, які впливають на розвиток мовленнєвих навичок, критичного мислення та культурного сприйняття. Літературні жанри відіграють важливу роль у процесі мовного навчання, оскільки різноманітність текстів сприяє розвитку різних мовних та культурних навичок. Опрацювання літератури надає унікальні можливості для розширення лексичного запасу, покращення розуміння контексту та глибшого занурення у культурні особливості. Літературні тексти є потужним інструментом для розвитку лінгвокультурних навичок, оскільки вони інтегрують мовне та культурне наповнення в єдине ціле.

РОЗДІЛ 3

ІНТЕГРАЦІЯ ЛІТЕРАТУРИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

3.1. Зміст, організація та аналіз результатів опитування щодо інтеграції різножанрової літератури в освітній процес

Для обґрунтування ефективності використання літератури для вивчення іноземної мови в освітніх навчальних закладах, ми вважали доцільним провести опитування (*Додаток А*) серед студентів, аби з'ясувати, як розвиваються їхні навички читання протягом навчального процесу, а також визначити, які стратегії для розуміння прочитаного вони використовують.

Анкетування було проведено на базі Фахового коледжу технологій, бізнесу та права Волинського національного університету імені Лесі Українки та Волинського національного університету імені Лесі Українки. В опитуванні взяло участь 82 студенти коледжу та 31 студент кафедри прикладної лінгвістики ВНУ імені Лесі Українки. Учасників анкетування обирали у довільному порядку.

Опитування містило 30 запитань із вибором відповіді та відкритим варіантом відповіді, і мало на меті визначити рівень зацікавленості здобувачів освіти вивченням іноземної мови (англійської) із залученням літературних творів до навчального процесу. Питання ранжувалися від загальних до конкретних. Опитник було поділено на п'ять секцій, кожна з яких відповідала певній меті та була призначена для збору певної інформації.

Секція 1: загальна інформація (Питання №1 – №3).

Ця секція розглядалася нами як вступна частина з метою отримання загальної інформації про учасників опитування, ім'я, вік та тривалість вивчення англійської мови.

Секція 2: ставлення студентів до розуміння прочитаного та читання в цілому (Питання № 4, 5, 8, 9, 10, 16, 23, 24, 25, 26).

Метою цієї секції є з'ясування, як студенти оцінюють важливість читання для мовного розвитку, а також виявити, з якими труднощами вони стикаються у процесі навчання. Питання №4 дає можливість визначити, як респонденти оцінюють різні підходи до навчання англійської мови, такі як використання рідної мови, виконання завдань на розуміння прочитаного, читання творів в оригіналі тощо.

Питання №5 та №8 стосуються того, чи практикують респонденти читання англійських творів мовою оригіналу і чи вважають його ефективним способом розширення словникового запасу. Питання №9 аналізує, наскільки легким чи складним завданням є читання англійською мовою, а питання №10 з'ясовує причини складності читання, такі як граматики, авторський стиль чи культурні відмінності.

Питання №16 та №23 дозволяють зрозуміти, з якою частотністю студенти читають англійською для навчання, та як часто вони звертаються до англійської літератури загалом. Питання №24 та №25 виявляють методи, які респонденти використовують для полегшення розуміння текстів, зокрема читання з перекладом чи прослуховування аудіокниг, а також визначають, чи відчувають студенти труднощі під час читання. Питання №26 допомагає з'ясувати, що саме (лексика, граматики, авторський стиль чи інші фактори) викликає найбільше труднощів для студентів у процесі читання англійських творів.

Секція 3: досвід та звички читання англійської літератури (питання №5-7, 11, 12, 13-15, 17-22, 27-28, 30).

Метою є з'ясувати, наскільки респонденти читають твори в оригіналі, які жанри та автори їм цікаві, їхні критерії оцінки творів, а також формати книг, що є найбільш зручними. Питання №5-7 відповідають на питання, чи практикують респонденти читання творів мовою оригіналу, чи виникають у них труднощі через незнайому лексику, а також чи використовують вони переклад для розуміння нових слів. Питання №11 та №12 зосереджені на умінні здогадуватися про значення слова з контексту та на визначенні останнього твору, прочитаного

англійською мовою, що дозволяє виявити рівень залучення студентів у процес читання англійською.

Питання №13-15 досліджують, наскільки прочитаний твір сподобався респондентам і за якими критеріями (наприклад, жанр, обсяг, сюжет), що допомагає визначити їхні уподобання в англійській літературі. Питання №17-19 дозволяють зрозуміти, які жанри та автори є популярними серед студентів, а також скільки книг англійською вони читають протягом року. Це допомагає виявити читацькі вподобання та частоту звернення до англійських творів.

Питання №20-22 досліджують, що мотивує студентів читати англійською, чи виправдовуються їхні очікування від прочитаного, а також як вони оцінюють власний рівень розуміння текстів. Питання №27 та №28 спрямовані на визначення зручного для студентів формату книг (друковані, електронні чи аудіокниги) та їхнього інтересу до класичної англійської літератури. Нарешті, питання №30 аналізує основні цілі студентів, які вони прагнуть досягти через читання англійською мовою, зокрема підвищення рівня володіння мовою, релаксацію, або розуміння культурних особливостей.

Секція 4: інструменти та допоміжні методи (питання №7, 9, 10, 24, 29).

Метою цієї секції є дослідити, які інструменти та методи використовують студенти для полегшення розуміння англійських текстів, а також які допоміжні ресурси допомагають їм у процесі читання. Питання №7 розглядає, чи перекладають студенти незнайомі слова для кращого розуміння тексту, що показує, наскільки вони схильні використовувати переклад як допоміжний інструмент.

Питання №9 та №10 фокусуються на типах словників, якими користуються респонденти (паперові, електронні чи обидва) та причинах, які ускладнюють читання англійською (лексика, граматики, культурні відмінності тощо). Це дозволяє виявити, які ресурси для перекладу студенти використовують найчастіше, та які основні виклики виникають під час читання. Питання №24 стосується методів, що застосовують студенти для покращення розуміння тексту, а саме читання з перекладом, перегляд адаптованих текстів, слухання

аудіокниг або ведення нотаток. Питання №29 досліджує джерела, де студенти шукають англomовні книги, до прикладу бібліотеки, онлайн-магазини або платформи для обміну книгами. Це дозволяє зрозуміти, наскільки важливою для них є доступність матеріалів.

Секція 5: мотивація та очікування від читання (питання №20, 21, 22).

Мета: дослідити, що саме спонукає людей читати англійською мовою, які очікування вони мають від такого читання та яких цілей прагнуть досягнути. Питання №20 розкриває основні фактори, які мотивують респондентів обирати англomовні книги, наприклад, бажання покращити знання мови, знайомство з культурою або зацікавленість у певних творах чи жанрах. Це допомагає зрозуміти, що надихає студентів розвивати навичку читання англійською.

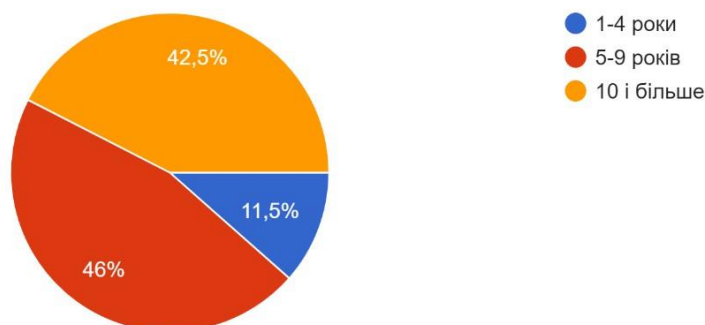
Питання №21 досліджує, чи справджуються очікування студентів після прочитання книг англійською мовою, тобто чи задовільняє цей процес їхні потреби та інтереси повною мірою, частково або зовсім не задовільняє. Питання №22 стосується самооцінки студентами рівня розуміння англomовних текстів, що дозволяє виявити їхню впевненість у власних знаннях і здібностях, та наскільки ці очікування відповідають реальності.

Наше дослідження передбачало вивчення особливостей інтеграції різножанрової літератури в освітній процес та аналіз результатів опитування, яке зрештою показало, що в цілому студенти цікавляться іншомовною літературою та хотіли б її вивчати, аби покращити свої лінгвокультурні навички.

Найбільша частка респондентів (88,5%) має досвід вивчення англійської понад 5 років, що може свідчити про стабільну зацікавленість у поглибленні знань. Відносно невелика частка (11,5%) людей лише починає вивчення англійської, що може бути обумовлено специфікою вибірки. (Рис. 2.1.)

3. Як довго Ви вивчаєте англійську мову?

113 відповідей

Рис. 2.1 Відсоткове значення років вивчення англійської мови

На діаграмі (Рис. 2.2) показано розподіл відповідей респондентів на сім тверджень, пов'язаних із вивченням англійської мови. Відповіді оцінювались за шкалою від 1 (не погоджуюсь) до 5 (повністю погоджуюсь).

«Використання української мови є прийнятним під час вивчення англійської мови»: найбільше голосів припадає на варіанти 4 і 5, що свідчить про підтримку цього твердження. Однак є й певна частка респондентів, які оцінюють це як 1 чи 2.

«Завдання на розуміння прочитаного сприяє вивченню англійської мови і є корисним для розвитку іншомовної культури особистості». Варіанти 4 і 5 переважають, що вказує на значну підтримку. Варіанти 1 і 2 майже відсутні, що підтверджує загальне схвалення цієї ідеї.

«Читання твору мовою оригіналу сприяє кращому розумінню індивідуального авторського стилю». Найбільше підтримки отримав варіант 5, що свідчить про високий рівень згоди з цим твердженням. Інші варіанти (1–3) представлені меншою мірою.

«Завдання на читання є цікавими та захоплюючими»: переважають оцінки 4 і 5, що вказує на позитивне сприйняття таких завдань серед більшості респондентів.

«Щоб оволодіти англійською мовою, потрібно читати твори в оригіналі». Варіанти 4 і 5 отримали найбільше голосів, однак є помітна частка респондентів, які обрали 3, що може свідчити про часткову згоду.

«Читання літературного твору сприяє кращому розумінню лексико-граматичної будови двох мов: української та англійської». Варіант 5 лідирує, що вказує на загальну підтримку цієї ідеї. Менші значення (1 і 2) представлені незначною часткою респондентів.

«Читання англomовних творів є навичкою, яка потребує навчання та практики». Абсолютна більшість підтримує це твердження, що видно за домінуванням оцінок 4 і 5.

4. Вкажіть за шкалою від 1 до 5 наскільки Ви погоджуєтесь (5) чи не погоджуєтесь (1) з твердженнями.

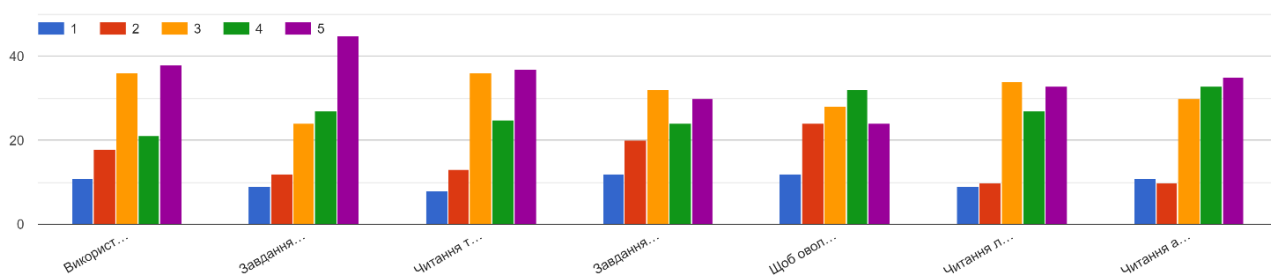

Рис. 2.2

Діаграма (Рис. 2.3) демонструє, що більшість респондентів (51,3%) не читають твори мовою оригіналу, тоді як 48,7% все ж це роблять. Відмінність між цими групами є мінімальною, що вказує на майже рівний розподіл думок.

5. Чи читаєте Ви твори мовою оригіналу?
113 відповідей

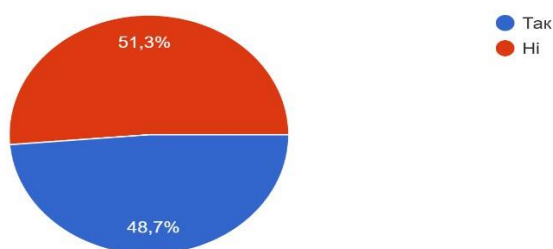
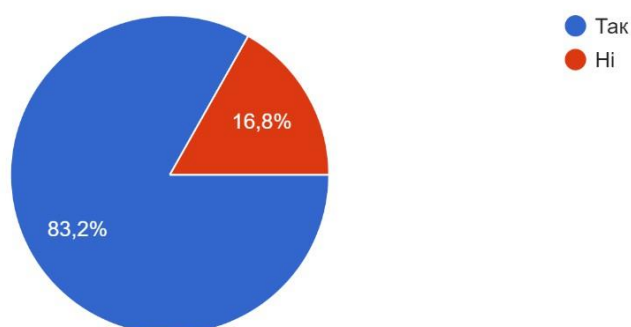

Рис. 2.3

Діаграма (Рис. 2.4) відображає результати опитування щодо труднощів розуміння тексту через незнайому лексику. Із 113 опитаних, 83,2% зізналися, що стикаються з такою проблемою, тоді як лише 16,8% відповіли «ні». Такий результат вказує на важливість постійного поповнення словникового запасу для покращення розуміння текстів іноземною мовою.

6. Чи стикаєтесь Ви з проблемами розуміння тексту, пов'язаними з незнайомою лексику?
113 відповідей

Рис. 2.4

У 12-му питанні (Рис. 2.5) студенти мали змогу вказати власну відповідь. Діаграма показує, що більшість відповідей розподілені між різними творами, що свідчить про різноманітність читацьких уподобань. Значна кількість порожніх відповідей може вказувати на складнощі із згадуванням або відсутність практики читання мовою оригіналу.

12. Зазначте назву твору та його автора, який Ви нещодавно прочитали мовою оригіналу.
53 відповіді

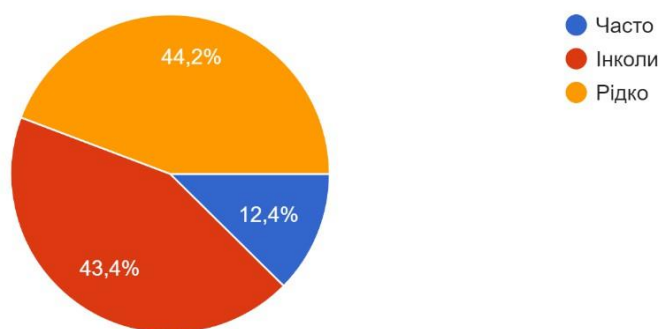

Рис. 2.5

Діаграма (Рис. 2.6) ілюструє відповіді на питання про частотність читання англійської літератури. Більшість респондентів читають англійською рідко (44,2%), що вказує про обмежену практику читання цією мовою. Часто читають англійську літературу лише 12,4% опитаних, тоді як 43,4% зазначили, що роблять це інколи. Загалом, дані вказують на необхідність стимулювання регулярного читання англійською мовою серед респондентів.

16. З якою періодичністю Ви читаєте англійську літературу?

113 відповідей

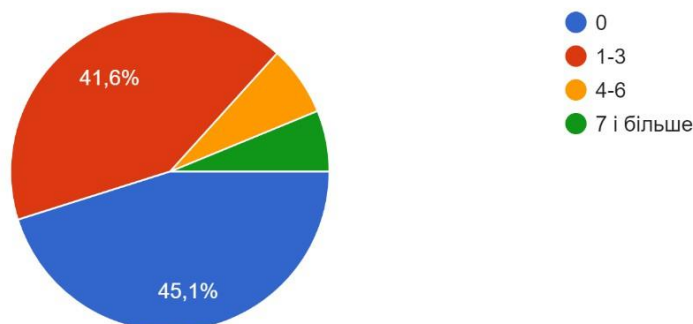
Рис. 2.6

Діаграма (Рис. 2.7) показує кількість книг англійською мовою, прочитаних респондентами за рік. Найбільша частка (45,1%) взагалі не прочитали жодної книги англійською, а 41,6% прочитали від 1 до 3 книг. Лише 9,7% респондентів

вказали, що прочитали від 4 до 6 книг, і зовсім незначна частка (3,5%) подолали 7 і більше книг. Це свідчить про низький рівень мотивації щодо регулярного читання англomовної літератури серед опитаних.

18. Скільки книг англійською мовою ви прочитали впродовж року?

113 відповідей

Рис. 2.7

Проаналізувавши діаграму (Рис. 2.8), можна дійти висновку, що серед 113 респондентів найбільшу популярність здобув Стівен Кінг, «Король шахів», якого бажають прочитати 72 особи (63,7%). Друге місце займає Чарльз Дікенс з результатом 37 голосів (32,7%). Третє місце дісталось Тесс Герітсен (29,2%), четверте – Джоан Роулінг (24,8%), а п'яте – Пенелопа Дуглас (23,9%). Цікаво, що серед опитаних є прихильники як класичної літератури (Дікенс), так і сучасної (С. Кінг, Дж. Роулінг).

19. Оберіть авторів зі списку, твори яких Ви прочитали/хотіли б прочитати в оригіналі?

113 відповідей

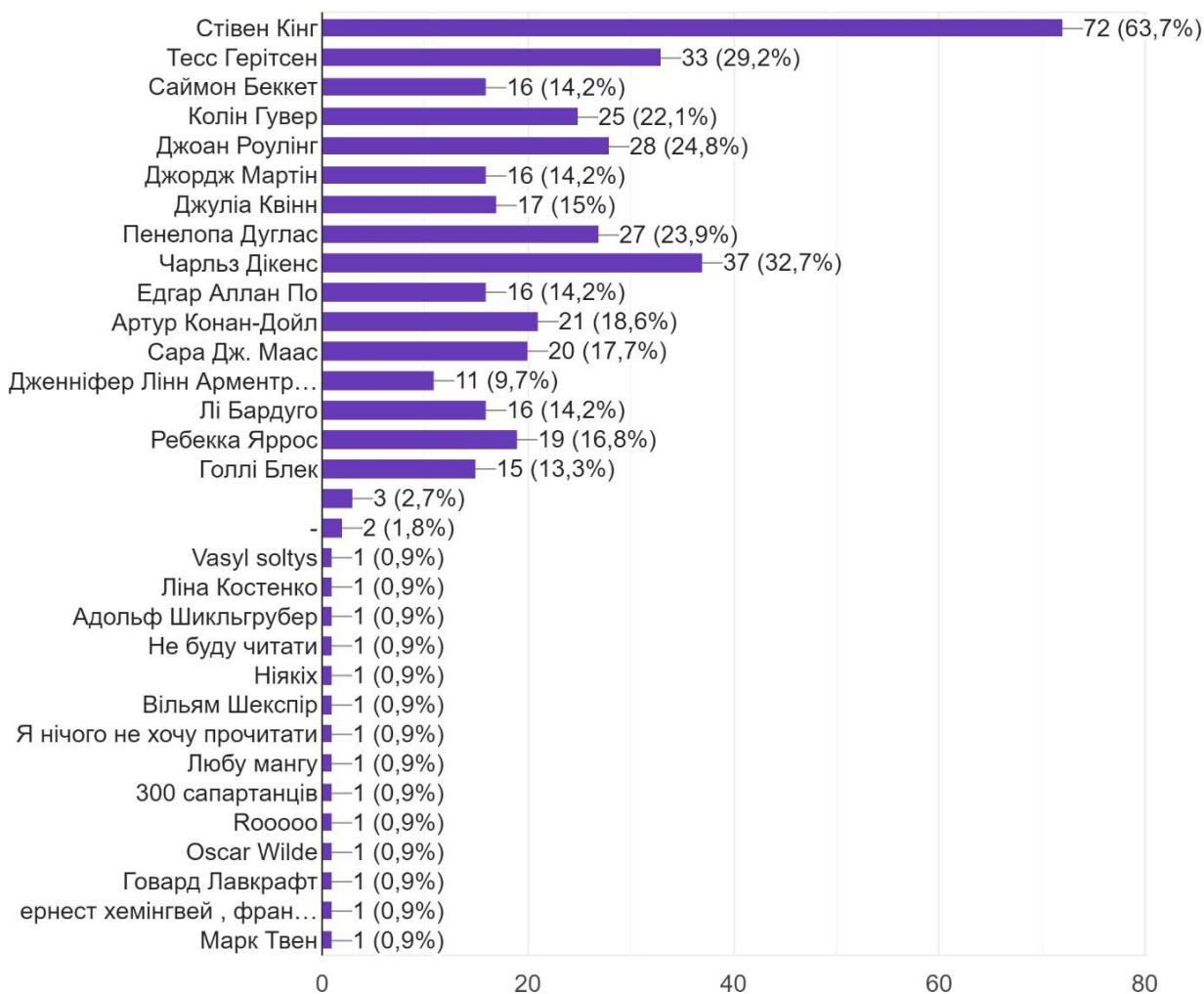

Рис. 2.8

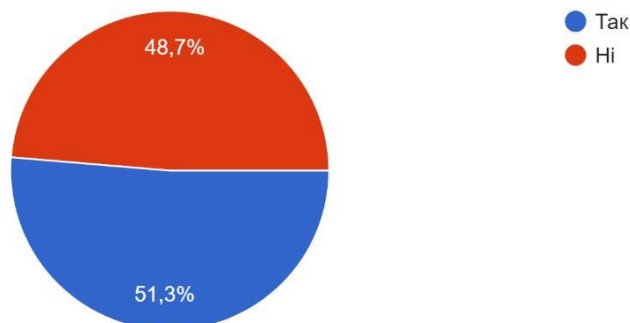
Діаграма (Рис. 2.9) показує, що близько половини опитаних (51,3%) читають англomовну літературу з метою вивчення мови. Це свідчить про те, що для багатьох людей читання є ефективним способом покращити свої знання англійської мови.

Водночас, майже половина опитаних (48,7%) не використовують цей метод. Це може бути пов'язано з різними причинами, такими як: відсутність часу, низький рівень володіння мовою, або ж перевага інших методів навчання.

Такий розподіл відповідей свідчить про те, що читання англomовної літератури є одним із багатьох можливих способів вивчення мови. Його ефективність залежить від індивідуальних особливостей та цілей навчання.

23. Чи читаєте Ви англomовну літературу для навчання?

113 відповідей

Рис. 2.9

Діаграма (Рис. 2.10) чітко демонструє, що найпопулярнішим методом серед опитаних для покращення розуміння англomовних текстів є читання з перекладом (85,2%). Це свідчить про те, що більшість людей, які вивчають англійську мову, вважають цей метод найбільш ефективним для освоєння нової лексики та граматичних конструкцій.

На другому місці за популярністю опинилися методи, що передбачають роботу з адаптованою літературою: читання адаптованих текстів та прослуховування аудіокниг (по 23,9%). Ці методи дозволяють поступово підвищувати рівень складності матеріалу та розвивати навички аудіювання.

Третє місце займає метод читання з нотатками (19,5%). Він є досить ефективним для закріплення нової лексики та граматичних конструкцій.

24. Які методи Ви використовуєте для покращення розуміння англомовних текстів?

113 відповідей

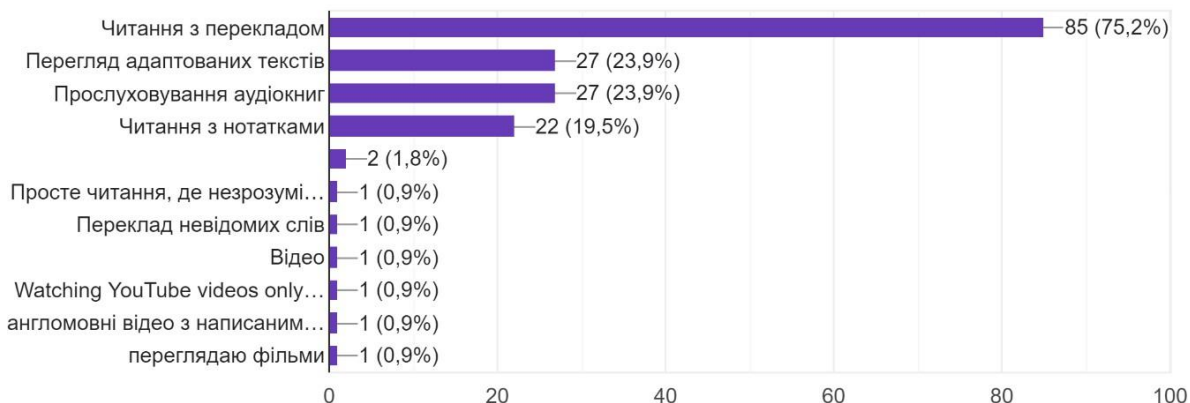

Рис. 2.10

Діаграма (Рис. 2.11) показує, що більшість опитаних (50,4%) стикаються з труднощами під час читання англомовної літератури, причому 35,4% відчувають їх завжди. Це свідчить про недостатній рівень володіння мовою, зокрема специфічною лексикою або граматиною. Ще 14,2% зазначили, що труднощі виникають лише іноді, що може вказувати на середній рівень підготовки. Загалом, читання англомовної літератури є викликом для багатьох, що потребує вдосконалення відповідних навичок.

25. Чи відчуваєте Ви труднощі під час читання літератури англійською мовою?

113 відповідей

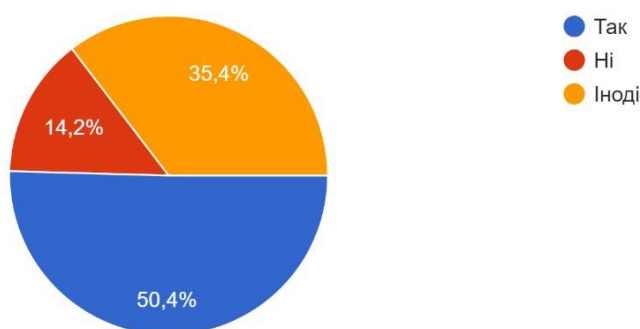

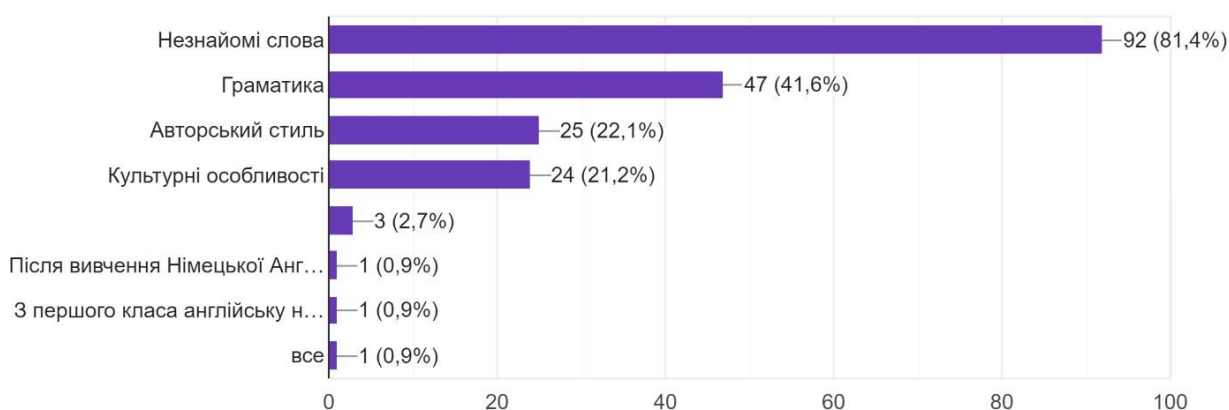
Рис. 2.11

Діаграма (Рис. 2.12) показує, що основною проблемою під час читання англомовної літератури для 81,4% опитаних є незнайомі слова, а для 41,6% –

граматика. Це свідчить про важливість розширення лексичного запасу та вдосконалення знань граматичних конструкцій. Авторський стиль і культурні особливості створюють труднощі для близько 22% респондентів, що вказує на складність текстів у міжкультурному контексті. Інші проблеми згадуються рідше й мають менший вплив.

26. Що є найбільшою проблемою для Вас під час читання англомовної літератури?

113 відповідей

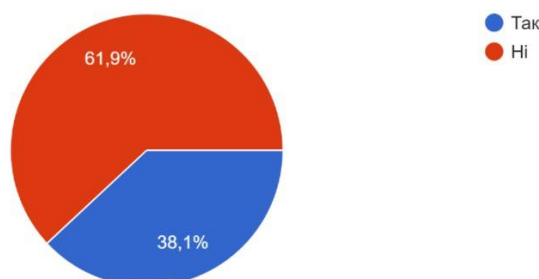

Рис. 2.12

Діаграма (Рис. 2.13) показує, що більшість опитаних (61,9%) цікавляться класичною англомовною літературою, що свідчить про її актуальність серед читачів. Однак майже 40% не проявляють інтересу до класики, що може бути пов'язано з перевагою сучасної літератури, складністю текстів або не трапилася ще нагода почитати класичні твори. Класична література часто має складні мовні конструкції та архаїзми, що ускладнює розуміння. Крім того, деякі люди просто незнайомі з цими творами.

28. Чи цікавитеся Ви класичною англомовною літературою?

113 відповідей

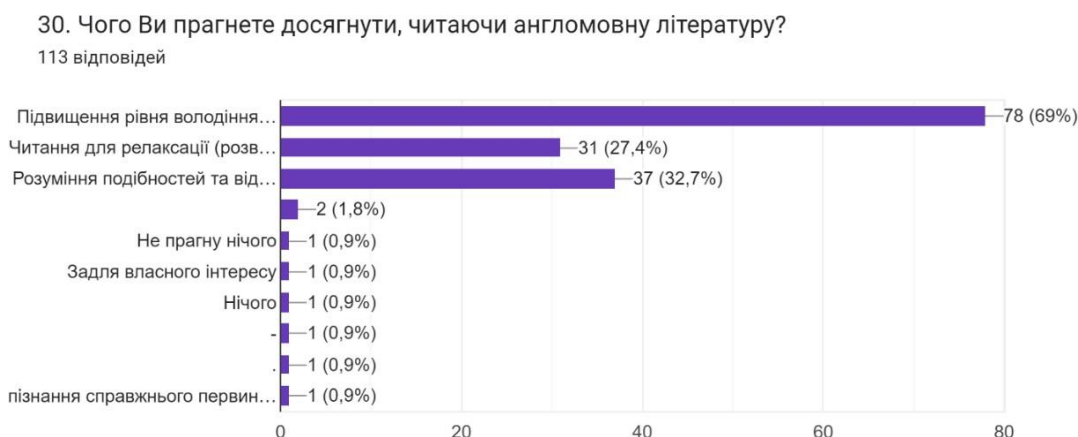

Рис. 2.13

Діаграма (Рис. 2.14) наочно демонструє, що основною метою читання англійської літератури для більшості опитаних (69%) є підвищення рівня володіння мовою. Це засвідчує, що читання є одним з ефективних способів покращити свої мовні навички, розширити словниковий запас та поглибити розуміння граматичних конструкцій.

Другою за популярністю метою є читання для релаксу/відпочинку (27,4%). Це вказує на те, що читання англійської літератури може бути не лише корисним, але й приємним заняттям.

Також, значна кількість опитаних (32,7%) читають англійську літературу для розуміння подібностей та відмінностей культур. Це свідчить про те, що читання допомагає розширити світогляд та краще зрозуміти інших людей.

Рис. 2.14

3.2. Розробка навчальних матеріалів за літературним твором Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин»

3.2.1. Теми та плани-конспекти практичних занять

Відповідно до проведеного опитування, у топі списку Стівен Кінг, сучасний американський письменник. Тому, врахувавши бажання наших респондентів, ми вирішили підготувати доробки за книгою Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин».

Розробка 1. Теми та короткий опис занять.

- Introducing the Creed Family

Description of the Creed family: each member's personality and relationships.

Vocabulary: family, moving, new home.

Task: Write a letter from Louis Creed describing their new life.

- The Setting: Ludlow and Its Mysteries

Description of Ludlow: its geography, atmosphere, and peculiarities.

Vocabulary: places, nature, neighbours.

Task: Compare the fictional town with the student's hometown.

- The Pet Sematary: Origins and Legends

History of the pet cemetery: myths, legends, and characters' feelings about it.

Vocabulary: burial, ancient legends, fear.

Task: Create your own legend about a mysterious place.

- Themes of Loss and Grief

How do the characters cope with loss?

Vocabulary: emotions, grief, memory.

Task: Write a monologue about loss from the perspective of any character.

- The Neighbour: Jud Crandall's Role

Jud Crandall's role in the story: how he influenced the Creeds' lives.

Vocabulary: friendship, advice, wisdom.

Task: Imagine a dialogue between Louis and Jud.

- Choices and Consequences

Did Louis always make the right choices?

Vocabulary: morality, decisions, risk.

Task: Discuss how the characters could have avoided tragedy.

- Exploring Supernatural Elements

The supernatural forces in the book: what they are and how they work.

Vocabulary: magic, spirits, resurrection.

Task: Write a short story about a supernatural event.

- Fear and Suspense in King's Writing

How does King create a sense of fear and suspense?

Vocabulary: describing feelings, sounds, darkness.

Task: Write a description of a scary place or situation.

- Parent-Child Relationships

How does the book explore the relationships between parents and children?

Vocabulary: parenting, support, love.

Task: Discuss how the characters could have communicated better with each other.

- The Ending: Morality and Tragedy

Discussing the ending: Is the resolution fair?

Vocabulary: fatality, ethics, consequences.

Task: Write an alternative ending for the book.

Пропонуємо плани-конспекти занять з англійської мови для рівня B1.

1. Introducing the Creed Family (p. 1-10)

Lesson Plan

Objective: To describe the Creed family members, their relationships, and their feelings about moving to Ludlow.

Warm-up (10 min):

Discuss: “What challenges do families face when they move to a new place?”

Vocabulary introduction: new home, moving, family roles, excited, nervous.

Main Activity (30 min):

Read and analyse a short excerpt describing the Creed family.

Pair activity: Create a family tree for the Creeds, adding key traits for each member (e.g., Louis: father, doctor, caring but impulsive).

Discuss relationships and roles in small groups.

Task (30 min):

Individual writing: Students write a letter from Louis to a friend describing their new home and family dynamics.

Peer review: Exchange letters and give feedback on vocabulary use and structure.

Wrap-up (10 min):

Share a few letters with the class.

Discuss: “How would you feel if you were in Louis’s place?”

2. The Setting: Ludlow and Its Mysteries (p. 10-20)

Lesson Plan

Objective: To describe Ludlow’s geography, atmosphere, and unique features.

Warm-up (10 min):

Show an image of a small, quiet town. Ask: “What do you expect in a town like this?”

Vocabulary introduction: quiet, rural, neighbour, forest, mysterious.

Main Activity (30 min):

Read an excerpt describing Ludlow’s setting and discuss its atmosphere.

Small groups: Create a mind map of Ludlow (e.g., forest, cemetery, neighbours).

Compare Ludlow to real-life small towns students may know.

Task (30 min):

Write a comparison between Ludlow and the students’ hometowns. Focus on geography, people, and feelings about each place.

Present comparisons in pairs.

Wrap-up (10 min):

Discuss: “What do you think makes Ludlow mysterious?”

3. The Pet Sematary: Origins and Legends (p. 25-35)

Lesson Plan

Objective: To explore the history of the cemetery and how myths shape characters’ perspectives.

Warm-up (10 min):

Show a picture of an old cemetery and ask: “What legends might exist about this place?”

Vocabulary introduction: cemetery, burial, legend, fear, sacred.

Main Activity (30 min):

Read and discuss the history of the pet cemetery as presented in the book.

Group work: List reasons why the cemetery is significant to the story.

Share thoughts: “Do you think the legends are believable? Why or why not?”

Task (30 min):

Individual writing: Students create their own legend about a mysterious place, using key vocabulary.

Share legends in small groups, choosing the most creative one.

Wrap-up (10 min):

Discuss: “Why do people create legends about places like this?”

4. Themes of Loss and Grief (p. 100-120)

Lesson Plan

Objective: To analyse how characters cope with loss and express emotions.

Warm-up (10 min):

Discuss: “How do people cope with loss? What helps them feel better?”

Vocabulary introduction: grief, sorrow, memory, coping, healing.

Main Activity (30 min):

Read an excerpt focusing on a character’s reaction to loss (e.g., Louis or Rachel).

Pair activity: Role-play a conversation between two characters discussing their feelings about loss.

Reflect: “What would you say to someone who is grieving?”

Task (30 min):

Individual writing: Students write a monologue from the perspective of a grieving character.

Share monologues in small groups and give feedback.

Wrap-up (10 min):

Discuss: “How does the book portray grief realistically?”

5. The Neighbour: Jud Crandall’s Role (p. 20-25, p.50-60)

Lesson Plan

Objective: To analyse Jud’s influence on the Creed family and discuss his motivations.

Warm-up (10 min):

Discuss: “What makes a good neighbour? What role can they play in your life?”

Vocabulary introduction: advice, friendship, wisdom, influence.

Main Activity (30 min):

Read and analyse an excerpt where Jud helps the Creeds or shares a story.

Group discussion: “Why does Jud help the Creeds? Is his advice always good?”

Create a pros-and-cons list of Jud’s involvement in the Creed family’s life.

Task (30 min):

Pair activity: Imagine a dialogue between Louis and Jud where Louis questions Jud’s actions. Write and perform it.

Class discussion: “Was Jud right to involve the Creeds in the cemetery’s secrets?”

Wrap-up (10 min):

Discuss: “How would the story change without Jud?”

Пропонуємо плани-конспекти занять для рівня знань англійської мови B2.

1. Choices and Consequences

Lesson Plan

Objective: To analyse Louis Creed's decisions, evaluate their morality, and discuss alternative choices.

Warm-up (10 min):

Question for discussion: “*What makes a choice ‘right’ or ‘wrong’? Is it the intention or the outcome?*”

Introduce vocabulary: morality, decisions, consequences, risk, regret.

Main Activity (20 min):

Text Analysis: Read an excerpt where Louis makes a significant decision (e.g., reviving Church or Gage). Analyse the language used to describe his thoughts and emotions.

Group Work: Divide students into groups to identify the reasons behind Louis's choices.

Discussion (30 min):

Debate: “*Could Louis have avoided tragedy? If so, how?*”

Use guided questions:

“What alternative actions could he have taken?”

“What moral principles were in conflict?”

Task (15 min):

Students write a short reflective paragraph answering:

“What does Louis’s story teach us about decision-making and consequences?”

Wrap-up (5 min):

Class discussion: *“How would you have acted in Louis’s situation?”*

2. Exploring Supernatural Elements

Lesson Plan

Objective: To explore and describe the supernatural elements in the story.

Warm-up (10 min):

Discuss: *“Do you believe in the supernatural? Why or why not?”*

Introduce vocabulary: magic, spirits, resurrection, supernatural, curse.

Main Activity (20 min):

Text Analysis: Read an excerpt describing the burial ground's powers (e.g., Jud explaining its history).

Group Work: Create a mind map of supernatural elements in the book: their origin, impact, and limitations.

Creative Writing Task (30 min):

Students write a short story involving a supernatural event. Encourage the use of descriptive language and the newly introduced vocabulary.

Presentation (15 min):

Volunteers share their stories with the class. Discuss how each story reflects themes from the book.

Wrap-up (5 min):

Reflection: *“How does the supernatural in the book connect to real-life fears and beliefs?”*

3. Fear and Suspense in King’s Writing

Lesson Plan

Objective: To understand how Stephen King creates fear and suspense through language and narrative techniques.

Warm-up (10 min):

Discuss: *“What makes a story scary? Which elements are the most effective for you?”*

Introduce vocabulary: suspense, tension, eerie, foreboding, shadow.

Main Activity (25 min):

Text Analysis: Read an excerpt showcasing suspenseful writing (e.g., Louis’s journey to the burial ground).

Highlight techniques: short sentences, sensory details, pacing.

Group Activity: Identify words or phrases that create tension and fear.

Creative Task (30 min):

Students write a detailed description of a scary place or situation. Encourage the use of sensory details and suspense-building techniques.

Sharing and Feedback (10 min):

Students read their descriptions in pairs and provide constructive feedback.

Wrap-up (5 min):

Discuss: *“What emotions did your descriptions evoke? How can these techniques be applied in other types of writing?”*

4. Parent-Child Relationships

Lesson Plan

Objective: To analyse the dynamics between parents and children in the book and explore how communication could improve these relationships.

Warm-up (10 min):

Discuss: *“What are the biggest challenges in parent-child relationships?”*

Introduce vocabulary: parenting, nurture, trust, authority, communication.

Main Activity (20 min):

Text Analysis: Read excerpts about Louis and Ellie’s bond or Rachel’s memories of Zelda.

Group Discussion: Analyse how these relationships are shaped by trauma and emotional challenges.

Role-Play Task (30 min):

In pairs, students role-play a conversation between Louis and Ellie or Rachel and her parents. Focus on improving communication.

Class Discussion: Share how the role-play could have changed the characters' understanding of each other.

Reflection (15 min):

Write a short essay: *“What can we learn about parenting and communication from the book?”*

Wrap-up (5 min):

Discuss: *“How might these relationships have been different in a modern context?”*

5. The Ending: Morality and Tragedy

Lesson Plan

Objective: To critically analyse the ending and evaluate its moral implications.

Warm-up (10 min):

Question for discussion: *“Do all stories need a happy ending? Why or why not?”*

Introduce vocabulary: fatality, ethics, tragedy, resolution, inevitability.

Main Activity (20 min):

Text Analysis: Read the final chapter or pivotal moments leading up to the ending.

Group Work: Debate whether the ending was inevitable based on the characters' actions.

Creative Writing Task (30 min):

Students write an alternative ending for the book, considering different decisions or circumstances.

Presentation (15 min):

Volunteers share their alternative endings. Discuss how each changes the overall message of the story.

Wrap-up (5 min):

Reflection: “*What do you think King’s message was in crafting this ending?*”

3.2.2. Вправи на розвиток лінгвокультурних навичок

Вправи на розвиток лінгвокультурних навичок за романом Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин» (рівень B2 Chapter 17):

1. Comprehension Questions.

Answer the following questions based on the text.

1. How long does it take for an average human to wake up, according to Hand’s Human Physiology?
2. What is the state of ‘waking sleep’ described in the text?
3. What sound does Louis hear when he wakes up?
4. What does Louis think about the reality when he wakes up?
5. Why does Louis feel strange when he looks at his feet?
6. What was the cause of the scratch on Louis’s arm?
7. What is Gage doing when Louis calls him to give a kiss?
8. What does Louis notice on the bed when he wakes up?

2. True or False.

Decide whether the following statements are true or false.

1. It takes the average human seven minutes to wake up.
2. Louis’s daughter’s name is Ellie.
3. The metallic sound is from Gage’s toy car.
4. Rachel is awake when Louis opens his eyes.
5. Louis feels irritated when he realizes he has overslept.
6. Louis is in a hurry to get up and go to work.
7. Gage is wearing his favorite clothes when he is playing.
8. Louis sees dirt and fir needles on the bed when he wakes up.

3. Fill in the Blanks.

Fill in the missing words: (wake, click, toy, dirt, right, ponytail, jack-in-the-box, mind).

1. It takes the average human fifteen to twenty minutes to _____ up.
2. Louis heard the _____ and rattle of bones.
3. The metallic sound was caused by Gage's _____ car.
4. Louis's feet were filthy with _____ and fir needles.
5. Louis felt a scratch on his _____ arm.
6. Ellie came in with her hair in a _____.
7. Louis's heart leapt up like a crazy _____.
8. Louis was afraid of what might happen to his _____.

4. Matching Exercise.

Match the character to their action.

1. Louis – a. Yells at Gage to give him a kiss
2. Gage – b. Wakes up and plays with a toy car
3. Ellie – c. Calls up to Rachel to check on Louis
4. Rachel – d. Gets ready for school and leaves

5. Vocabulary Exercise.

Choose the correct word to complete each sentence.

1. Louis's dream was fading, losing its _____ (clarity/clarify).
2. Gage was _____ (indignant/indignation) when he realized Ellie was leaving.
3. Louis felt a cold _____ (shiver/shiveringly) of fear.
4. The metallic sound became _____ (sharper/sharp).
5. Louis held himself perfectly still, trying to _____ (remember/reconcile) with reality.

6. Fill in the Correct Tense.

Fill in the correct tense of the verb in brackets.

1. By the time Louis _____ (wake) up, Gage had already left the room.
2. Louis _____ (lie) in bed when he noticed the dirt on his feet.
3. He _____ (hear) a metallic sound and thought it was a toy.
4. Ellie _____ (leave) for school before Louis fully woke up.
5. Louis _____ (see) the fir needles on his bed and immediately felt uneasy.

7. Discussion Questions

Discuss the following questions in groups.

1. How does the state of 'waking sleep' in the text differ from normal waking? Why do you think this is important to the story?
2. What do the fir needles and the scratch on Louis's arm symbolize in the context of the novel?
3. How does the imagery in the text (e.g., dirt, fir needles) contribute to the overall atmosphere of the scene?
4. Do you think the reality of the dream is significant to the development of the plot? Why or why not?

Вправи до Chapter 30:

1. True or False.

Read the following statements and decide whether they are true or false based on the text.

1. Louis was the only one in the family who didn't catch bronchitis.
2. The toboggan accident involved only one broken arm.
3. Rachel was not happy about Louis laughing at the toboggan accident.
4. The broken window in the cellar was fixed by a local glazier.
5. Church, the cat, had lost its ability to purr after an accident.
6. Ellie loved having Church sleep with her every night.
7. The toys for the kids were all assembled in advance for Christmas.
8. Louis created boot tracks in the ashes to make it look like Santa had visited.

2. Fill in the Blanks.

Complete the sentences with the words from the passage (bronchitis, gruesome, purr, Christmas, cheeseburger, boot, lounging, purring).

1. A week later, Louis caught a bout of _____.
2. The boys had a _____ accident while riding the toboggan.
3. Church used to have a loud _____ when he slept.
4. Louis and Rachel were assembling _____ toys in front of the Christmas tree.
5. Ellie was concerned about seeing Santa Claus eating a _____.
6. Louis left _____ tracks in the ashes of the fireplace.

7. Rachel was wearing silk _____ pajamas.
8. The cat had lost its _____ after the incident with the toboggan.

3. Comprehension Questions.

Answer the questions based on the text.

1. What caused Louis to laugh after the toboggan accident?
2. Why did Rachel give Church a push during Christmas preparations?
3. What was unusual about Church's behavior after the accident?
4. How did Louis create the illusion of Santa's visit?
5. What did Ellie think about the Santa she saw in the Bangor Mall?

4. Vocabulary Matching.

Match the words from the text 1-10 with their meanings a-h.

1. **Bronchitis**

2. **Mononucleosis**

3. **Contusions**

4. **Wheezy**

5. **Gruesome**

6. **Distaste**

7. **Lackadaisically**

8. **Grouchy**

- a. A viral infection affecting the liver.
- b. A condition causing difficulty in breathing.
- c. Mild bruises or injuries to the skin.
- d. An expression of dislike or revulsion.
- e. In a lazy or careless manner.
- f. Irritable or bad-tempered.
- g. Causing horror or disgust.
- h. A condition marked by extreme fatigue and fever.

5. Synonyms and Antonyms.

Find synonyms and antonyms for the following words in the text.

1. **Hilarious** (Synonym: _____, Antonym: _____)

2. **Scathed** (Synonym: _____, Antonym: _____)
3. **Distaste** (Synonym: _____, Antonym: _____)
4. **Tromped** (Synonym: _____, Antonym: _____)
5. **Grouchy** (Synonym: _____, Antonym: _____)

6. Discussion Prompts.

Discuss the following with a partner or in a group. Write your answers.

1. Why do you think Louis found the toboggan accident funny, even though people got hurt?
2. What does the change in Church's behavior after the accident suggest about the cat's state?
3. How do you think the Christmas preparations reflect Louis and Rachel's relationship?
4. Why do you think Ellie began to question Santa Claus? What could this signify?

7. Reordering Sentences.

Put the following sentences in the correct order based on the passage.

1. Louis and Rachel went downstairs to prepare Christmas presents.
2. Louis and Rachel laughed together while assembling the toys.
3. Church tried to settle down by the fireplace.
4. Ellie fell asleep while Louis and Rachel prepared the presents.
5. The toboggan accident occurred, causing several injuries.
6. Louis created boot tracks to make it look like Santa had visited.
7. Rachel and Louis spent time enjoying the warmth of the fire.

Відповіді до пропонованих завдань для самоперевірки розміщені у Додатку В.

3.2.3. Підсумковий тест

“Pet Sematary”

Варіанти завдань для підсумкового тесту.

Vocabulary

Fill in the blanks: wake, click, toy, dirt, right, ponytail, jack-in-the-box, mind.

1. Louis heard the _____ of the door as it slowly opened.
2. Ellie wore her hair in a _____ every morning before school.
3. The sound of the _____ startled Louis as it popped open.
4. Louis couldn't shake off the _____ feeling that something was wrong.
5. Gage was carrying his favorite _____ when he ran outside.
6. The _____ on Louis's feet was all he could focus on after he returned from the graveyard.
7. After the terrifying incident, Louis had a hard time _____ clearly.
8. Louis tried to _____ himself and make the right decision.

Choose the correct word to complete each sentence.

1. Louis's dream was fading, losing its _____ (clarity/clarify).
2. Gage was _____ (indignant/indignation) when he realized Ellie was leaving.
3. Louis felt a cold _____ (shiver/shiveringly) of fear.
4. The metallic sound became _____ (sharper/sharp).
5. Louis held himself perfectly still, trying to _____ (remember/reconcile) with reality.

Grammar

Fill in the correct tense of the verb in brackets.

1. By the time Louis _____ (wake) up, Gage had already left the room.
2. Louis _____ (lie) in bed when he noticed the dirt on his feet.
3. He _____ (hear) a metallic sound and thought it was a toy.
4. Ellie _____ (leave) for school before Louis fully woke up.
5. Louis _____ (see) the fir needles on his bed and immediately felt uneasy.

Vocabulary

Complete the sentences with the words from the passage: bronchitis, gruesome, purr, Christmas, cheeseburger, boot, lounging, purring.

1. Louis was suffering from _____ and had to stay in bed for several days.

2. The _____ sight of the graveyard and the pet cemetery left Louis shaken.
 3. The cat was sitting next to Louis, _____ contentedly as he stroked its fur.
 4. It was almost _____ when Louis realized how much time had passed since the tragedy.

5. After a long day, Louis treated himself to a _____ from his favorite diner.
 6. Louis put on his _____ before stepping outside to deal with the muddy yard.
 7. The family spent the afternoon _____ on the couch, watching a movie.
 8. As he relaxed, the soft _____ of the cat was a comforting sound.

Vocabulary

Match the words from the text with their meanings.

Words	Meanings
Bronchitis	a. An illness causing inflammation of the lungs and airways
Mononucleosis	b. A viral infection that causes fever, sore throat, and swollen lymph nodes
Contusions	c. Bruises or injuries to the skin or tissues
Wheezy	d. Having difficulty breathing, with a high-pitched whistling sound
Gruesome	e. Horrifying, causing shock or disgust
Distaste	f. A strong feeling of dislike or aversion
Lackadaisically	g. Doing something with little interest or energy
Grouchy	h. Bad-tempered, irritable

Choose the correct answer a, b, or c.

1. What is the primary theme of *Pet Sematary*?

- a) The consequences of war
- b) The effects of grief and loss
- c) The importance of family bonds

2. Who is the first character to be buried in the pet cemetery?

- a) Church (the cat)
- b) Ellie's dog
- c) Rachel's cat

3. Why does Louis Creed move his family to the rural town of Ludlow?

- a) To escape the busy city life
- b) To start a new job at the local hospital
- c) To be closer to his in-laws

4. What happens when Louis buries his cat Church in the pet cemetery?

- a) The cat disappears without a trace
- b) The cat returns, but it is different
- c) Church remains buried and never returns

5. How does Rachel feel about death throughout the novel?

- a) She is completely at peace with it
- b) She is deeply afraid of it due to past trauma
- c) She doesn't think about it much

6. What is the significance of the "other side" of the pet cemetery?

- a) It is where pets go after they die
- b) It is where the dead return with malevolent spirits
- c) It is a mysterious place with no real significance

7. Why does Louis decide to bury his son, Gage, in the pet cemetery?

- a) He believes it will bring Gage back to life
- b) He has no other options after Gage's death
- c) He wants to defy the natural order

8. What happens to Louis after Gage returns from the dead?

- a) He is overjoyed and accepts Gage's new form
- b) He feels increasingly disturbed by Gage's behavior
- c) He tries to kill Gage again to save him

9. How does the relationship between Louis and Rachel evolve throughout the novel?

- a) They grow closer as they cope with grief together
- b) They experience more tension as secrets are revealed
- c) They grow distant and eventually separate

10. What is the role of Jud Crandall in the story?

- a) He is Louis's medical colleague
- b) He is a kind, old man who warns Louis about the dangers of the pet cemetery
- c) He is a villain who encourages Louis to make bad decisions

11. What does the novel suggest about the consequences of defying natural laws?

- a) Defying natural laws results in ultimate peace
- b) It leads to tragic and irreversible consequences
- c) It doesn't have any significant consequences

12. What is the final message or lesson of Pet Sematary?

- a) Death is nothing to fear
- b) There are some things in life better left unchanged
- c) The supernatural can always be controlled

Для полегшення розуміння літературного тексту ми запропонували словник-глосарій (Додаток Б), який містить англomовні слова та фрази (150), транскрипцію, англomовні пояснення та переклад на українську мову. Відповіді до пропонованих завдань для самоперевірки розміщені у Додатку В.

Висновки до розділу 3

Проведене дослідження дало змогу дізнатись про літературні вподобання студентів щодо питання інтеграції літератури в освітній процес, виявити проблеми, пов'язані з таким видом діяльності та запропонувати наш варіант розв'язання цих проблем на найближчу перспективу.

Розроблені нами навчальні матеріали до практичних занять з іноземної мови за романом Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин» містять теми та плани-конспекти, різнотипні вправи та різнорівневі завдання: завдання на доповнення пропущених слів для розширення лексичного запасу та закріплення нових слів у контексті; запитання підвищеної складності (для перевірки глибшого розуміння змісту); вправи на граматичні структури для закріплення граматики; підсумковий тест за змістом роману, відповіді до вправ для самоперевірки та словник на 150 слів та виразів.

Результати опитування підтвердили, що інтеграція різножанрової літератури у освітній процес позитивно впливає на розвиток іншомовної культури особистості. Студенти, які активно практикують вивчення іноземної мови через літературні тексти, продемонстрували покращення не лише в мовних, але й у культурних аспектах навчання. Таким чином, використання літератури в іншомовній освіті є дієвим інструментом для розвитку іншомовної культурної компетентності здобувача освіти.

ВИСНОВКИ

На основі теоретичного аналізу наукових джерел та результатів дослідження нами були зроблені такі *висновки*.

У працях учених України висвітлено аспекти проблеми іншомовної освіти (Г. Гринюк, В. Плахотник, О. Мисечко, О. Максименко, Л. Гриневич, Р. Мельник, Р. Гришкова, І. Оніщук, Б. Савчук, Я. Нечепорук). Іншомовна освіта є багатограним процесом, спрямованим не лише на оволодіння мовними та мовленнєвими навичками, але й на формування здатності до міжкультурного спілкування. Її структура включає мовну, комунікативну та культурну складові, що взаємодіють у процесі навчання. Іншомовна освіта відіграє ключову роль у розвитку культурної компетентності здобувача освіти, сприяючи розумінню культурних особливостей інших народів та розвитку толерантності.

Дослідження культурної компетентності показало, що її основними складовими є знання про культуру, комунікативна компетентність, емпатія та здатність до культурної толерантності. Ці елементи дозволяють здобувачам освіти ефективно взаємодіяти з носіями іншої культури, інтегруючи мовні й культурні знання.

Літературні твори різних жанрів мають потужний потенціал у розвитку лінгвокультурних навичок. Вони дозволяють студентам не лише вдосконалювати мовні навички, але й глибше розуміти культуру країни, мова якої вивчається. Жанри, що акцентують увагу на соціальних і культурних аспектах, наприклад, драма чи есе, відображають сучасні соціальні виклики і спонукають читачів задуматися над цінністю власного життя та поведінкою.

Проведене дослідження підтвердило доцільність використання літературних творів у навчанні. Опитування показало, що студенти проявляють більший інтерес до занять, побудованих на літературних матеріалах. Інтеграція різножанрової літератури сприяє не лише підвищенню мотивації до вивчення мови, але й розширює культурний світогляд студентів.

Нами були запропоновані завдання на аналіз тексту, рефлексію, творчі вправи для розвитку лінгвокультурних навичок. Усі вправи побудовані з

урахуванням різних аспектів мовної компетенції, включаючи розуміння тексту, лексичні навички, граматичну грамотність, а також розвиток усного мовлення. Ці завдання допомагають стимулювати критичне мислення, розвинути аналітичні здібності, креативність та культуру толерантності здобувачів освіти. Такий підхід дозволяє студентам зануритись в іншомовне культурне середовище та практично застосовувати здобуті знання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлюдна В. В. Сучасна система підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. С. 67–82. URL: <https://periodicals.karazin.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
2. Білик Т. С. Методичні підходи до навчання іншомовної літератури. *Проблеми сучасної педагогіки*, 2019. С. 60–74. URL: <http://modern-pedagogics.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
3. Гончарук Л. В. Культурний аспект у навчанні іноземних мов. *Освіта та педагогіка*, 2020. С. 30–68. URL: <https://edu-pedagogic.journal> (дата звернення: 22.03.2024).
4. Гриневич Лілія. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. 40 с.
5. Демченко І. І. Організація навчання за жанровими літературними текстами. Наукові праці ІТЗО. Київ: ІТЗО, 2020. С. 385–364.
6. Демченко І. І. Інноваційні підходи до формування іншомовної культури. *Науковий вісник ЧНПУ*, 2020. С. 67–85. URL: <http://chnpu.edu.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
7. Доленко Н. В. Міжкультурна компетентність як складова іншомовної освіти. *Вісник Київського університету*, 2019. С. 20–25. URL: <http://visnyk.univ.kiev.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
8. Ісакович Є.А. Діалогічне спілкування як взаємодія студентів у контексті культурної діяльності на уроці іноземної мови. Київ, 2009. 40 с.
9. Історія університетської освіти, виникнення, становлення, розвиток. Вип 3. *Збірник наукових праць дослідників*. Житомир, 2013. С. 150–190. URL: <https://core.ac.uk/download/42970161.pdf> (дата звернення: 02.07.2024).
10. Калініна Л. М., Семенова О. В. Методика формування іншомовної комунікативної компетентності. *Педагогічні науки*, 2016. С. 66–72. URL: <http://lib.iitta.gov.ua> (дата звернення: 22.03.2024).

11. Ковальчук А. А. Роль літературних жанрів у мовному навчанні. *Науковий журнал ЧНУ*, 2019. 120 с. URL: <http://chnu.edu.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
12. Кондратюк І. Г. Активізація навчальної діяльності студентів на уроці. *Англійська мова та література*, 2006. С. 2–7.
13. Концепція профільного навчання у старшій школі. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1456729-13#Text> (дата звернення: 02.07.2024).
14. Кравченко Л. С. Соціальні аспекти вивчення літературних жанрів. *Педагогіка сучасності*, 2020. С. 61–83. URL: <http://pedagogics.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
15. Литвиненко В. А. Практичні аспекти використання літератури в іншомовній освіті. *Освітній простір України*, 2018. С. 50–54. URL: <https://edu-spase.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
16. Литвиненко В. А. **Літературний текст у розвитку мовленнєвих навичок**. ПТЗО, 2019. С. 15–23. URL: <http://lib.iitta.gov.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
17. Мельник Р. Іншомовна освіта в Україні: основні тенденції модернізації процесів. *Філологічний дискурс*. Хмельницький, 2018. Вип. 8. С. 157–160.
18. Методичні рекомендації щодо викладання іноземних мов у 2016/2017 н. р. 127 с. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/metodichni.html> (дата звернення: 02.07.2024).
19. Ніколаєва С. Ю. Міжкультурна іншомовна освіта в Україні: ключові проблеми. *Іноземні мови*. 2016. № 2. С. 3–9.
20. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 2002. С. 39–78.
21. **Онищук І. І.** Історія і розвиток іншомовної освіти майбутніх вчителів гуманітарних спеціальностей у педагогічних університетах України

(середина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Вінниця, 2019. С. 119–140.

22. Онищук І. І., Галадюк М. А., Демченко І. І. Передумови розвитку іншомовної освіти в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 2020. 23 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua> (дата звернення: 22.03.2024).

23. Петько Л. Іншомовна освіта в контексті формування нового вчителя в умовах університетської підготовки. 2013. С. 232–237. URL: https://www.researchgate.net/publication/352269104_Insomovna_osvita_v_konteksti_formuvanna_novogo_vcitela_v_umovah_universitetskoj_pidgotovki (дата звернення: 02.07.2024).

24. Рогова Г.В. Методика навчання іноземних мов у середній школі. Київ: Ленвіт, 2009. С. 110–140.

25. **Роніщук І.І. Розвиток іншомовної освіти в контексті стратегічних документів Ради Європи.** С. 88–90. URL: <https://karazin.ua> (дата звернення: 22.03.2024).

26. Руда І. С. Соціокультурний компонент у навчанні іноземних мов. *Наукові записки ІППО*, 2018. С. 140–144. URL: <https://ihed.org.ua> (дата звернення: 22.03.2024).

27. Сидоренко Н. Г. Літературні твори як засіб розвитку іншомовних навичок. *Педагогічні науки України*, 2020. С. 26–35. URL: <https://educiences.journal> (дата звернення: 22.03.2024).

28. Сірополко С. Історія освіти України. 912 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Siropolko_Stepan/Istoriia_osvity_v_Ukraini.pdf?PHPSESSID=quba9n2jroa3e8i6e563kcdu43 (дата звернення: 02.07.2024)

29. Смирнова Т. В. Педагогічні основи інтеграції культури в іншомовну освіту. *Методичний журнал*, 2017. С. 77–86. URL: <http://methodic-journal.ua> (дата звернення: 22.03.2024).

30. Сокіл О.С. Дидактизація художніх творів для уроку іноземної мови. Рівне: РДГУ, 2018. 232 с.

31. Софій Н. З. Порадник для вчителя. Київ, 2017. С. 11–20. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf> (дата звернення: 02.07.2024).
32. Талалай Ю. О. Модернізація навчання іноземних мов у старших школах країн Центральної Європи в умовах мультилінгвізму: дис...канд. пед. наук: спец. 13.00.01. Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич, 2017. 236 с.
33. Тарнавська О. П. Використання літературних текстів у навчанні англійської мови. *Вісник Львівського університету*, 2017. С. 8–15. URL: <http://old.lnu.edu.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
34. Хоменко В. І. Формування міжкультурної компетенції у майбутніх педагогів. *Наукові праці НПУ*, 2018. С. 69–72. URL: <http://npu.edu.ua> (дата звернення: 22.03.2024).
35. Abdel Salam Abdel Khalek El-Koumy. *Teaching and Learning English as a Foreign Language: A Comprehensive Approach*. Egypt, 2002. 170 p.
36. Alpino Susanto. *The Teaching of Vocabulary: A Perspective*. 2017. P. 182–190. URL: https://www.researchgate.net/publication/320571421_THE_TEACHING_OF_VOCA_BULARY_A_PERSPECTIVE (date of access: 09.06.2024).
37. Bearbeitet von Engelbert Thaler. *Teaching English Literature*. UTB. 2008 P. 23–32.
38. Carter R., & McRae, J. *Language, Literature and the Learner: Creative Classroom Practice*. Routledge. 2010. 220 p.
39. Center for Innovation in Teaching and Learning. *Teaching and Learning. The case method*. URL: <https://citl.illinois.edu/citl-101/teaching-learning/resources/teaching-strategies/the-case-method> (date of access: 09.06.2020).
40. Chandler D., & Sisk T.D. *Routledge Handbook of International Statebuilding*. London: Routledge, 2013. 448 p.
41. Collie J. and S. Slater. 2005. *Literature in the Language Classroom: A Resource Book of Ideas and Activities*. Cambridge: CUP. 244 p.

42. Council of European Union. Council Conclusions on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). Brussels, 2009. URL: <https://ec.europa.eu> (date of access: 25.06.2024).
43. Dimitrova S. Getting students lit up: teaching English through literature. 2015. (Literat). P. 20–37.
44. Duff P., & Maley A. Literature. Oxford University Press, 2007. 208 p.
45. European Profile for Language Teacher Education. Final Report. URL: www.lang.soton.ac.uk (date of access: 25.03.2024).
46. Fernando Cerezal Sierra. Foreign Language Teaching Methods: Some Issues and New moves. P. 110–132. URL: <https://ebuah.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/895/Foreign%20Language%20Teaching%20Methods.%20Some%20Issues%20and%20New%20Moves.pdf?sequence=1> (date of access: 09.06.2024).
47. Ghosn I. K. Storybridge to Second Language Literacy: The Theory, Research, and Practice of Teaching English with Children's Literature. Information Age Publishing. 2013. 260 p.
48. Hall G. Literature in Language Education. Palgrave Macmillan. 2015. 264 p.
49. Hirvela A. Exploring the Role of Reader-Response Theory in the ESL Classroom. Language Teaching Research. 2005. T. 9, №2, P. 137–156.
50. Khatib M., Rezaei S., & Derakhshan, A. Literature in EFL/ESL Classroom. English Language Teaching, 2011. T. 4, №1, P. 201–208.
51. Lazar G. Literature and Language Teaching: A Guide for Teachers and Trainers. Cambridge University Press. 2011. 268 p.
52. Maley A. Down from the Pedestal: Literature as Resource in *Literature and the Learner: Methodological Approaches*. Cambridge: Modern English Publications. 2007. 280 p.
53. Murat Hismanoglu. Teaching English through Literature. *ResearchGate*. 2005. 15 p.

54. Paran A. Literature in Language Teaching and Learning. TESOL Publications. 2006. 190 p.
55. Pauline Gibbons. Scaffolding language. *Heinemannp*. 2015. P. 135–181.
56. Penny Ur. A Course in Language Teaching. *Cambridge Teacher Training and Development*. P. 70–94.
57. Pulverness, A. Literature, Culture, and Language. British Council. 2007. 150 p.
58. Stephen King. Pet Sematary. 1983. 266 p.
59. Veselinov Dimitr. Foreign language learning in Europe - characteristics and trends. Alien training, year XL, book 5, 2013. P. 40–65. URL: <https://master-rki.net> (date of access: 25.03.2024).
60. Wallace M.J. Training Foreign Language Teachers: A Reflective Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 180 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Опитування «Інтеграція різножанрової літератури в освітній процес»:

1. *Вкажіть Ваше ім'я.**

Ваша відповідь

2. *Вкажіть Ваш вік.**

14-16

17-19

20-25

26-30

3. *Як довго Ви вивчаєте англійську мову?**

1-4 роки

5-9 років

10 більше

4. *Вкажіть за шкалою від 1 до 5 наскільки Ви погоджуєтесь (5) чи не погоджуєтесь (1) з твердженнями.**

1. Використання української мови є прийнятним під час вивчення англійської мови.
2. Завдання на розуміння прочитаного сприяє вивченню англійської мови і є корисним для розвитку іншомовної культури особистості.
3. Читання твору мовою оригіналу сприяє кращому розумінню індивідуального авторського стилю.
4. Завдання на читання є цікавими та захоплюючими.
5. Щоб оволодіти англійською мовою, потрібно читати твори в оригіналі.
6. Читання літературного твору сприяє кращому розумінню лексико-граматичної будови двох мов: української та англійської
7. Читання англомовних творів є навичкою, яка потребує навчання та практики.

8. Використання української мови є прийнятним під час вивчення англійської мови.
9. Завдання на розуміння прочитаного сприяє вивченню англійської мови і є корисним для розвитку іншомовної культури особистості.
10. Читання твору мовою оригіналу сприяє кращому розумінню індивідуального авторського стилю.
11. Завдання на читання є цікавими та захоплюючими.
12. Щоб оволодіти англійською мовою, потрібно читати твори в оригіналі.
13. Читання літературного твору сприяє кращому розумінню лексико-граматичної будови двох мов: української та англійської
14. Читання англомовних творів є навичкою, яка потребує навчання та практики.

5. *Чи читаєте Ви твори мовою оригіналу?**

Так

Ні

6. *Чи стикаєтесь Ви з проблемами розуміння тексту, пов'язаними з незнайомою лексикою? **

Так

Ні

7. *Чи перекладаєте Ви незнайомі слова для кращого розуміння тексту? **

Так

Ні

8. *Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що читання англомовних творів збільшує словниковий запас? **

Так

Ні

9. *Яким словником Ви користуєтесь для перекладу невідомих слів? **

Паперовим

Електронним

Обидва варіанти

10. Якщо Ви обрали варіант **електронним**, зазначте саме яким(и).

Ваша відповідь

11. Чи здогадуєтесь Ви про значення слова з контексту? *

Так

Ні

12. Зазначте назву твору та його автора, який Ви нещодавно прочитали мовою оригіналу.

Ваша відповідь

13. Чи сподобався Вам твір?

Так

Ні

14. Зазначте критерії, якщо Ваша відповідь **так**, за якими вам сподобався твір.

Жанр

Обсяг

Сюжет

Авторський стиль

Інше:

15. Зазначте критерії, якщо Ваша відповідь **ні**, за якими вам не сподобався твір.

Жанр

Обсяг

Сюжет

Авторський стиль

Інше:

16. З якою періодичністю Ви читаєте англomовну літературу? *

Часто

Інколи

Рідко

17. Які жанри англомовної літератури Вам найбільше подобаються? *

Художня література

Наукова фантастика

Детективи

Мотиваційна література

Науково-популярна

Фентезі

Інше:

18. Скільки книг англійською мовою ви прочитали впродовж року? *

0

1-3

4-6

7 і більше

19. Оберіть авторів зі списку, твори яких Ви прочитали/хотіли б прочитати в оригіналі? *

Стівен Кінг, Тесс Герітсен, Саймон Беккет, Колін Гувер, Джоан Роулінг, Джордж Мартін, Джулія Квінн, Пенелопа Дуглас, Чарльз Дікенс, Едгар Аллан По, Артур Конан-Дойл, Сара Дж. Маас, Дженніфер Лінн Арментраут, Лі Бардуго, Ребекка Яррос, Голлі Блек

Інше:

20. Що змотивувало Вас прочитати книгу мовою оригіналу? *

Ваша відповідь

21. Чи справджуються Ваші очікування після прочитання англомовної книги? *

Так

Ні

Частково

22. Як Ви оцінюєте свій рівень розуміння англомовної літератури? *

Високий

Достатній

Низький

23. Чи читаєте Ви англомовну літературу для навчання? *

Так

Ні

24. Які методи Ви використовуєте для покращення розуміння англомовних текстів? *

Читання з перекладом

Перегляд адаптованих текстів

Прослуховування аудіокниг

Читання з нотатками

Інше:

25. Чи відчуваєте Ви труднощі під час читання літератури англійською мовою? *

Так

Ні

Іноді

26. Що є найбільшою проблемою для Вас під час читання англомовної літератури? *

Незнайомі слова

Граматика

Авторський стиль

Культурні особливості

Інше:

27. Який формат книги для Вас є найзручнішим? *

Друкований

Електронний

Аудіокнига

Усі перелічені варіанти

28. Чи цікавитесь Ви класичною англомовною літературою? *

Так

Ні

29. Які джерела Ви використовуєте для пошуку англомовних книг? *

Бібліотеки

Онлайн-магазини

Платформи для обміну книгами

Рекомендації друзів

Інше:

30. Чого Ви прагнете досягнути, читаючи англомовну літературу? *

Підвищення рівня володіння англійської мови

Читання для релаксації (розваги)

Розуміння подібностей та відмінностей двох культур: української та англійської

Словник (Stephen King "Pet Sematary")

Наявність україномовного перекладу варіативна залежно від рівня володіння англійською мовою.

№	Word/Phrase	Pronunciation	Definition	Translation
1	expect	/ɪk'spekt/	To think or believe that something will happen or that someone will act in a certain way.	очікувати
2	grandfather	/'græn, fɑ:ðə/	The father of one's mother or father.	дідусь
3	move into	/mu:v 'mtu:/	To start living in a new house or flat.	переїхати (будинок) В
4	committee	/kə'mit.i/	A group of people appointed for a specific function, often within an organization.	комітет
5	hair-raising	/'heə, rei.zɪŋ/	Extremely exciting, thrilling, or frightening.	захопливий, лякаючий
6	tense	/tens/	Feeling or showing nervousness, strain, or anxiety.	напружений
7	fuss	/fʌs/	To show unnecessary or excessive concern about something.	метушитися, вередувати
8	burst into tears	/bɜ:st 'mtu: tɪəz/	To suddenly start crying.	розплакатися
9	station wagon	/'steɪ.ʃən 'wæg.ən/	A car with a large rear space and a door at the back for carrying things.	універсал (тип авто)
10	mortgage	/'mɔ:ɡɪdʒ/	A loan to buy property, usually paid back over a long period of time.	іпотека
11	foreseeable	/fɔ:'si:əbl/	Able to be foreseen or predicted.	передбачуваний
12	reluctantly	/'rɪ'lʌktəntli/	Unwillingly or hesitantly.	неохоче
13	apprehensive	/,æp.rɪ'hen.sɪv/	Feeling worried about something that is going to happen.	насторожений, стривожений
14	sweep around	/swi:p ə'raʊnd/	To move in a curve or arc around something.	огинати, проходити навколо
15	shed	/ʃed/	A small building used for storage, often in a garden.	сарай
16	lawn	/lɔ:n/	An area of short, mowed grass in a yard, garden, or park.	газон
17	survey	/sə'veɪ/	To look carefully at something or examine it thoroughly.	оглядати
18	silence	/'saɪ.ləns/	The absence of sound or noise.	тиша
19	sweetly	/'swi:t.li/	In a pleasant or gentle manner.	солودко, мило
20	magical	/'mædʒɪkəl/	Having a special, mysterious, or enchanting quality.	магічний
21	appearance	/ə'piərəns/	The way that someone or something looks or seems.	поява
22	methodical	/mə'thɒdɪkəl/	Done in a systematic and organized way.	методичний
23	irritated	/'ɪrɪteɪtɪd/	Feeling annoyed or angry.	роздратований
24	increasingly	/ɪn'kri:ʃɪŋli/	More and more; to a greater degree.	все більше

25	shallow	/'ʃæləʊ/	Not deep; lacking depth or seriousness.	поверхневий
26	screaming	/'skri:mɪŋ/	The act of making a loud, high-pitched sound, often from fear or excitement.	крик, волюння
27	hysterical	/hɪ'sterɪkəl/	Uncontrollably emotional or extremely funny.	істеричний
28	quietly	/'kwaɪətli/	In a calm or silent manner.	спокійно, тихо
29	porch	/'pɔ:tʃ/	A covered area at the entrance of a building, often with a roof.	ганок
30	glance	/'glɑ:ns/	A quick or brief look.	швидкий погляд
31	grimly	/'grɪmli/	In a serious or gloomy manner.	похмуро
32	writhing	/'raɪðɪŋ/	Twisting and turning movements, often due to pain or discomfort.	корчидися
33	swelling	/'swelɪŋ/	An area on the body that is larger than normal due to injury or illness.	набряк
34	frantically	/'fræntɪkli/	In an uncontrolled or hurried way due to fear or anxiety.	несамовито
35	protruding	/'prə'tru:ɪdɪŋ/	Sticking out from a surface or place.	виступаючий
36	mingled	/'mɪŋɡld/	Mixed or combined together.	змішаний
37	wonderingly	/'wʌndərɪŋli/	In a way that shows amazement or curiosity.	здивовано
38	clumsy	/'klʌmzi/	Lacking grace or skill in movement or action.	незграбний
39	decisive	/dɪ'saɪsɪv/	Able to make decisions quickly and effectively.	рішучий
40	deft	/dɛft/	Skillful and quick in movement or action.	спритний
41	burst out laughing	/bɜ:st aʊt 'lɑ:fn/	To start laughing suddenly and loudly.	розсміятися
42	pleasantly	/'plezntli/	In a way that is enjoyable or agreeable.	приємно
43	seamed	/si:md/	Having lines or wrinkles, often as a result of age or use.	зморщений
44	chortling	/'tʃɔ:tlɪŋ/	Laughing in a gleeful, partly suppressed way.	хихикання
45	exhausted	/ɪg'zɔ:stɪd/	Very tired; completely worn out.	виснажений
46	understatement	/'ʌndəsteɪtmənt/	A statement that makes something seem less important or serious than it is.	применшення
47	gratefully	/'greɪtfəli/	In a thankful or appreciative manner.	вдячно
48	limbo	/'lɪmbəʊ/	A state of uncertainty or waiting for something to happen.	невизначеність
49	deftly	/'dɛftli/	In a skillful and quick way.	вправно
50	exasperated	/ɪg'zɑ:spəreɪtɪd/	Greatly annoyed or frustrated.	роздратований
51	remark	/'rɪ'mɑ:k/	To say something as a comment or observation.	зауваження
52	crooked	/'krʊkɪd/	Bent or twisted out of shape.	кривий, викривлений

53	chambray	/'ʃæmbreɪ/	A lightweight fabric with a smooth surface, often used for shirts.	шембре (тканина)
54	hale	/heɪl/	Strong and healthy, especially for an older person.	здоровий
55	honk	/hɒŋk/	To sound a car horn.	сигналіти (про машину)
56	tight	/taɪt/	Difficult or constrained, often financially.	скрутне становище
57	decidedly	/dɪ'saɪdɪdli/	In a clear and definite way.	безумовно, рішуче
58	lumbering	/'lʌmbərɪŋ/	Moving in a slow, heavy, awkward way.	незграбний, важкий
59	copse	/kɒps/	A small group of trees.	гай
60	curve	/kɜ:v/	A line or shape that bends continuously without angles.	вигин
61	rud	/rʌd/	Lacking refinement or civility.	грубий
62	squeak	/skwi:k/	A high-pitched sound, often from friction.	скрип
63	linoleum	/laɪ'nəʊliəm/	A type of durable flooring material.	лінолеум
64	rattled companionably	/'rætɫ kəm'pænjənəbli/	Made a rattling sound in a friendly way.	дружньо гримів
65	glowed like a large, peaceable firefly	/gləʊd ... 'faɪərflaɪ/	Shone with a calm and friendly light, resembling a firefly.	світвся, як велика мирна світлячка
66	oddest feeling of coming home	/'ɒdəst 'fi:lɪŋ əv .../	An unusual sense of familiarity and belonging.	дивне відчуття повернення додому
67	belched contentedly	/bɛltʃt kən'tentɪdli/	Made a burping sound in a satisfied way.	із задоволенням відригнув
68	a wedge of rat cheese	/ə wedʒ əv ræt tʃi:z/	A triangular portion of cheese humorously referred to as "rat cheese."	шматок сиру Рат
69	faintly amused	/feɪntli ə'mju:zd/	Slightly entertained or pleased.	ледь помітно розвеселений
70	wondering why he was opening the door...	/'wʌndərɪŋ waɪ .../	Feeling curious or questioning the reason for opening the door in that manner.	дивуючись, чому він так відкриває двері
71	droned by	/drəʊnd baɪ/	Made a low, continuous sound while passing by.	гудів повз
72	chemical fertilizer factory	/'kɛmɪkəl 'fɜ:tɪlaɪzə.../	A facility where chemical fertilizers are produced.	завод хімічних добрив
73	eerily quiet	/'iəriɪli 'kwaɪət/	Strangely or unsettlingly silent.	моторошно тихо
74	tilt his can back	/tɪlt hɪz kæn bæk/	Angled his can in a backward motion.	відхилив банку назад
75	grab yourself one to grow on	/græb jɔ:'self wʌn .../	Informal encouragement to take another drink or portion.	візьми собі ще одну
76	a comfortable one	/ə 'kʌmfətəbl wʌn/	A pleasant and relaxing experience.	приємна тиша
77	ashamed of his casual thoughts	/ə'ʃeɪmd əv .../	Feeling regret or guilt about spontaneous ideas or reflections.	соромлячись своїх випадкових думок

78	running lights twinkling like earthstars	/'rʌnɪŋ 'twɪŋklɪŋ.../	Vehicle lights shining brightly, resembling small stars.	ходові вогні мерехтіли, як зірки
79	mown path winding up through the copse...	/məʊn pɑ:θ 'waɪndɪŋ .../	A trimmed path twisting through a small forested area.	скошена стежка, що звивалася серед гаю
80	pet cemetery	/pet 'semətəri/	A burial ground for pets.	кладовище для домашніх тварин
81	ran down the pet raccoon	/ræn daʊn ðə pet rə'ku:n/	Accidentally hit a pet raccoon with a vehicle.	збила домашнього єнота
82	declawed him	/di'klɔ:d hɪm/	Removed the claws of an animal.	відірвали йому кігті
83	a country fortune	/ə 'kʌntri 'fɔ:tʃən/	A significant amount of money in a rural context.	цілий статок
84	spay him	/speɪ hɪm/	To sterilize a male animal.	каструвати його
85	went feet up one day	/went fi:t ʌp wʌn deɪ/	Colloquial way of saying "passed away."	помер одного дня
86	take it under advisement	/teɪk ɪt 'ʌndər.../	Consider something carefully.	візьму це до уваги
87	crazy-paved path	/'kreɪzi-peɪvd pɑ:θ/	A path made with irregularly shaped paving stones.	божевільна вимощена стежка
88	spreadeagled on his back	/'spred,i:ɡld ɒn hɪz bæk/	Lying flat on one's back with arms and legs spread out.	розкинувся на спині
89	clucked and turned over	/klʌkt ənd tɜ:nd 'əʊvə/	Made a clucking noise and rolled over.	пирхнув і перевернувся
90	stood watch	/stʊd wɒtʃ/	Remained vigilant or guarded an area.	стояв на варті
91	stub	/stʌb/	A short piece remaining after something has been removed or used up.	недопалок
92	barely touched glasses of beer	/'beəli tʌtʃt glɑ:sɪz.../	Glasses of beer that have been barely drunk from.	ледь торкнуті склянки пива
93	checked oilcloth	/tʃekt 'ɔɪlkɒθ/	Oil-treated cloth with a checkered pattern.	картата олійна тканина
94	gurgled three times, deliberately	/'gɜ:ɡld θri: təmz.../	Made a bubbling sound intentionally three times.	тричі буркнув навмисно
95	submarine sandwich	/'sʌbməri:n 'sændwɪtʃ/	A long sandwich, often filled with meats, cheeses, and vegetables, served on a roll.	сендвіч субмарина
96	hoagie	/'hoʊɡi/	A type of sandwich made with a long roll, commonly associated with Pennsylvania.	хогі (вид бутерброда)
97	grinder	/'ɡraɪndər/	A sandwich made on a sub roll, typically filled with meats, cheeses, and condiments.	гріндер (вид бутерброда)
98	gyro	/'dʒaɪrɒs/	A Greek dish made with meat (often lamb, beef, or chicken) cooked on a vertical rotisserie and served in pita bread.	гірос (грецька страва)

99	Wop-burger	/wɒp 'bɜːgər/	A derogatory American slang term for an Italian sandwich.	вуп-бургер (американський сленговий термін для італійського бутерброда)
100	sampler	/'sæmplər/	A small portion or sample of food, often meant to showcase a variety of flavors.	вишивка
101	silhouetted black against the setting sun	/'sɪlwetɪd blæk ə'ɡenst ðə 'setɪŋ sʌn/	A shadowy outline against the background of a setting sun.	чорний силует на тлі західного сонця
102	haggard	/'hæɡəd/	Appearing tired, worn out, or gaunt, usually due to stress or hardship.	виснажений
103	prompted gently	/'prɒmptɪd 'dʒentli/	Encouraged or nudged gently in order to get a response or action.	делікатно підштовхнув
104	Canucks	/'kænʌks/	A colloquial term used for Canadians.	канадці
105	livery stable	/'lɪvəri 'steɪbl/	A stable or barn where horses are kept and maintained.	стайня
106	grindstone	/'ɡrændstəʊn/	A rotating stone used for sharpening or polishing tools.	точильний камінь
107	fur-trapper and trader	/fɜː 'træpər ənd 'treɪdər/	Someone who traps animals for their fur and sells them.	мисливець за хутром і торговець
108	rawhide strips	/rɔːhaɪd strips/	Strips of untreated animal hide, used for various purposes, including making ropes or bindings.	смужки сирії шкіри
109	blackrobes	/'blækroubz/	A reference to Jesuit priests who wore black robes.	чорні сутани (священики-єзуїти)
110	Wendigo	/'wendɪɡoʊ/	A mythical creature in Algonquian folklore, often associated with cannibalism.	Вендіго (міфологічна істота)
111	cannibalism	/'kænbəlɪzəm/	The act of consuming human flesh.	канібалізм
112	taboo	/tə'buː/	A prohibition or restriction based on social or cultural norms.	табу
113	cairn	/keən/	A pile or mound of stones, often used as a marker or memorial.	купка каменів
114	maunderings	/'mɔːndərɪŋz/	Talking in a rambling, incoherent, or nonsensical manner.	марення
115	fundamentally wrong	/'fʌndə'mentəli rɒŋ/	Something that is incorrect at its core or essential level.	фундаментально неправильно
116	capering, gleeful thing	/'keɪpərɪŋ 'ɡliːfəl θɪŋ/	A joyful and playful action or expression, often with excitement.	пустотливий, радісний вираз
117	dragged Spot	/dræɡd spɒt/	Pulled or dragged someone or something named "Spot".	тягнув Спота
118	stiff as a poker	/stɪf əz ə 'pəʊkər/	Very rigid or stiff, like a poker (tool).	жорсткий, як кілка
119	nicotine	/'nɪkətiːn/	A highly addictive substance found in tobacco.	нікотин
120	belch like a gunshot	/bɛltʃ laɪk ə 'ɡʌnʃɒt/	To burp loudly, resembling the sound of a gunshot.	відригнути, як із рушниці

121	rind of moon	/rɪnd əv mu:n/	The crescent shape of the moon, often referring to the outer edge.	серп Місяця
122	shuffling his feet	/'ʃʌflɪŋ hɪz fi:t/	Walking while dragging or scuffing one's feet.	шарпаючи ногами
123	stealthy half-turn	/'stɛlθi hɑ:f-tɜ:n/	A subtle or secretive half-turn, often made to avoid detection.	прихована пів-оборотка
124	visual purple	/'vɪʒuəl 'pɜ:pl/	A pigment in the retina that helps with vision, particularly in low light.	зоровий пурпур (пігмент сітківки)
125	eddy of hot water	/'edi əv hɒt 'wɔ:tər/	A circular movement of hot water.	вир гарячої води
126	loathsome tail	/'ləʊθsəm teɪl/	A repulsive or unpleasant tail, possibly referring to an animal's tail.	огидний хвіст
127	jet-way	/'dʒet-weɪ/	A bridge that connects an airport terminal to an airplane.	телетрап
128	ardor	/'ɑ:dər/	Intense enthusiasm, passion, or zeal.	завзяття
129	jumper	/'dʒʌmpər/	A knitted garment typically worn over the upper body.	светр
130	shinnied up him	/'ʃnɪd ʌp hɪm/	Climbed up something (or someone) using hands and legs in a quick manner.	залізла на нього
131	heartily enough to make his ear ring	/'hɑ:ti ɪ'nʌf tə meɪk hɪz iər rɪŋ/	Strong enough to create a loud sound or ringing in the ear.	так сильно, що в вухах загуділо
132	gruelling assignment	/'gru:əlɪŋ ə'saɪnmənt/	A very difficult or exhausting task, often requiring a lot of effort.	виснажливе завдання
133	whoopsed all over himself	/wɦu:pst ɔ:l 'əʊvər hɪm'self/	Made a mistake or had an accident, often referring to vomiting.	обригався
134	airsick	/'eəri:k/	Feeling nauseous or unwell due to motion sickness while in an aircraft.	кепсько почувасться в літаку
135	blow this joint	/bləʊ ðɪs dʒɔɪnt/	To leave a place quickly or abruptly, often due to dissatisfaction.	звідси
136	furrow between her eyes	/'fʌrəʊ bɪ'twi:n hər aɪz/	A wrinkle or line formed between the eyebrows, often due to concentration or worry.	зморшка між брів
137	dowager's voice	/'daʊədʒəz vɔɪs/	The dignified, authoritative voice of an older, often aristocratic woman.	голос старійшини
138	groping on the bottom of the sink	/'grəʊpɪŋ ɒn ðə 'bɒtəm əv ðə sɪŋk/	Searching or feeling around the bottom of a sink, often in frustration.	рився на дні раковини
139	chuckling sound	/'tʃʌklɪŋ saʊnd/	A soft, often contained sound of laughter.	булькаючий звук
140	thin and wild	/θɪn ənd waɪld/	Describes something or someone that is slim and untamed or unrestrained.	тонкий і дикий
141	accusatory	/'ə:kju:zətɪ/	Expressing or implying blame or accusation.	звинувальний
142	doodly-squat	/'du:dlɪ-skwɒt/	A slang term for something worthless or insignificant.	нічого не вартий

143	wanly	/'weɪnli/	Pale, sickly, or faint, often describing someone's appearance.	блідю
144	grate on him	/greɪt ɒn hɪm/	To irritate or annoy someone consistently.	дратувати його
145	Never complain, never explain	/'nevər kəm'pleɪn 'nevər ɪk'spleɪn/	A principle of not explaining oneself or complaining about situations.	ніколи не скаржись, ніколи не пояснюй
146	spaz	/spæz/	A derogatory term for someone acting in an uncontrolled or overly excitable manner.	дурень
147	Planet Mongo	/'plænət 'mɒŋgəʊ/	A fictional planet, often referenced in comics or media.	планета Монго (вигадана планета)
148	lurking	/'lɜ:kɪŋ/	Remaining hidden or waiting in a place with the intention of surprise or attack.	чатуєчи
149	Executioner of small mice	/.ɛksɪ'kju:ʃənər əv smɔ:l maɪs/	A humorous or exaggerated term for someone who deals with minor pests or problems.	Кат маленьких мишей
150	dim and distant	/dɪm ənd 'dɪstənt/	Something faintly visible or vague, or a memory or idea that feels far away.	тьмяний і далекий

*Відповіді до завдань Chapter 17 роману Стівена Кінга «Pet Sematary»***1. Comprehension Questions**

1. It takes the average human 15-20 minutes to wake up.
2. 'Waking sleep' is a state where the sleeper can hear sounds and even respond to questions without being fully aware of it.
3. Louis hears the click and rattle of bones.
4. Louis initially thinks that everything he experienced was a dream, but then he starts to notice signs of reality.
5. Louis feels strange because his feet are filthy with dirt and fir needles, which makes him realize something is wrong.
6. The scratch on Louis's arm is from a dead branch that poked him in the dream.
7. Gage is ignoring Louis's call and following Ellie downstairs.
8. Louis notices fir needles and dirt on the bed when he wakes up

2. True or False

1. False – It takes the average human 15-20 minutes to wake up.
2. True – Louis's daughter's name is Ellie.
3. True – The metallic sound is from Gage's toy car.
4. False – Rachel is not awake when Louis opens his eyes; the bed is empty.
5. False – Louis does not feel irritated; he feels content.
6. False – Louis is not in a hurry; he is relaxed and lying in bed.
7. False – Gage is not wearing clothes, he is in diapers and rubber pants.
8. True – Louis sees dirt and fir needles on the bed when he wakes up.

3. Fill in the Blanks

1. wake
2. click
3. toy
4. dirt
5. right
6. ponytail

7. jack-in-the-box

8. mind

4. Matching Exercise

1. Louis – a. Yells at Gage to give him a kiss
2. Gage – b. Wakes up and plays with a toy car
3. Ellie – c. Calls up to Rachel to check on Louis
4. Rachel – d. Gets ready for school and leaves

5. Vocabulary Exercise

1. clarity
2. indignant
3. shiver
4. sharper
5. reconcile

6. Fill in the Correct Tense

1. woke
2. was lying
3. heard
4. left
5. saw

7. Discussion Questions

1. “Waking sleep” is different from normal waking because the sleeper remains in a semi-conscious state, hearing sounds and responding to them without fully waking up. This suggests the transition between dreams and reality is not always clear-cut, and may foreshadow confusion or eerie occurrences in the story.

2. The fir needles and the scratch on Louis’s arm symbolize a connection between the dream world and reality. They suggest that the boundary between them is becoming blurred, implying that the events of the dream might have real consequences.

3. The imagery of dirt and fir needles adds a sense of unease and discomfort. It contrasts with the peacefulness of the morning and makes Louis question what is real, building tension in the scene.

4. The reality of the dream is crucial to the plot because it suggests that something supernatural or unsettling is happening. Louis’s experiences in the dream may have consequences that extend into the waking world, which hints at the novel’s themes of life, death, and the unknown.

Відповіді до Chapter 30 роману Стівена Кінга «Кладовище домашніх тварин»

1. True or False

1. **True** - Louis was the only one who didn't catch bronchitis.
2. **False** - The toboggan accident resulted in multiple broken bones: two broken arms, a broken wrist, seven broken ribs, and more.
3. **True** - Rachel didn't understand why Louis laughed at the accident.
4. **True** - A glazier fixed the broken window.
5. **True** - Church stopped purring after the accident.
6. **False** - Ellie no longer liked Church sleeping with her, although she sometimes allowed him to sit on her lap.
7. **False** - They spent the evening assembling toys that had not been put together in advance.
8. **True** - Louis created boot tracks in the ashes to make it seem like Santa had visited.

2. Fill in the Blanks

1. bronchitis	5. cheeseburger
2. a gruesome	6. boot
3. purr	7. lounging
4. toys	8. purr

3. Comprehension Questions

1. **Louis laughed** after the toboggan accident because he felt a sense of relief that the boys would be okay despite their injuries. It was also a bit of triumph for him.
2. Rachel gave **Church a push** because he tried to settle next to her, and she found his smell unpleasant.
3. After the toboggan accident, **Church stopped purring** and seemed much less lively, no longer having the loud purring he once did.
4. Louis created the illusion of Santa's visit by **stamping boot prints** in the ashes of the fireplace, leading toward the Christmas tree.
5. **Ellie** was troubled by the sight of Santa at the Bangor Mall eating a cheeseburger, which made her question the reality of Santa Claus.

4. Vocabulary Matching

1. **Bronchitis** - b. A condition causing difficulty in breathing.
2. **Mononucleosis** - a. A viral infection affecting the liver.
3. **Contusions** - c. Mild bruises or injuries to the skin.
4. **Wheezy** - b. A condition causing difficulty in breathing.
5. **Gruesome** - g. Causing horror or disgust.
6. **Distaste** - d. An expression of dislike or revulsion.
7. **Lackadaisically** - e. In a lazy or careless manner.
8. **Grouchy** - f. Irritable or bad-tempered.

5. Synonyms and Antonyms

1. Hilarious ○ Synonym: Funny ○ Antonym: Serious 2. Scathed ○ Synonym: Hurt ○ Antonym: Unharmed 3. Distaste ○ Synonym: Disgust	○ Antonym: Pleasure 4. Tromped ○ Synonym: Stomped ○ Antonym: Tiptoed 5. Grouchy ○ Synonym: Irritable ○ Antonym: Cheerful

6. Discussion Prompts

1. Louis found the accident funny because **he felt relief** that the boys would recover and the situation wasn't worse. It was also a sign of **triumph** because it was an absurd accident, and no one was seriously hurt.
2. Church's behavior suggests he is **emotionally affected** by the incident. The loss of his purring may symbolize a deeper change in his health or psychological state.
3. The Christmas preparations show **Louis and Rachel's closeness** and ability to work together as a couple. It also reveals their enjoyment of simple pleasures and shared moments.

4. Ellie began questioning Santa because she saw a **Santa Claus** who was eating a cheeseburger, and she found it **inconsistent** with the magical idea of Santa. It suggests that Ellie is beginning to grow up and see the world more critically.

7. Reordering Sentences

1. Louis and Rachel went downstairs to prepare Christmas presents.
2. Louis and Rachel laughed together while assembling the toys.
3. Church tried to settle down by the fireplace.
4. Ellie fell asleep while Louis and Rachel prepared the presents.
5. The toboggan accident occurred, causing several injuries.
6. Louis created boot tracks to make it look like Santa had visited.
7. Rachel pointed at the bag, which still had three or four plastic widgets in it.

Відповіді до підсумкового тесту після прочитання та опрацювання роману "Pet Sematary".

1. Fill in the Blanks

(Vocabulary):

1. **click**
2. **ponytail**
3. **jack-in-the-box**
4. **right**
5. **toy**
6. **dirt**
7. **wake**
8. **mind**

2. Vocabulary Exercise:

1. **clarity**
2. **indignant**
3. **shiver**
4. **sharper**
5. **reconcile**

3. Fill in the Correct Tense

1. **woke**
2. **was lying**
3. **heard**
4. **had left**
5. **saw**

4. Complete the sentences with the words from the passage:

1. **bronchitis**
2. **gruesome**
3. **purring**
4. **Christmas**
5. **cheeseburger**
6. **boot**
7. **lounging**
8. **purr**

5. Vocabulary Matching:

1. **Bronchitis** - a. An illness causing inflammation of the lungs and airways
2. **Mononucleosis** - b. A viral infection that causes fever, sore throat, and swollen lymph nodes
3. **Contusions** - c. Bruises or injuries to the skin or tissues
4. **Wheezy** - d. Having difficulty breathing, with a high-pitched whistling sound
5. **Gruesome** - e. Horrifying, causing shock or disgust
6. **Distaste** - f. A strong feeling of dislike or aversion
7. **Lackadaisically** - g. Doing something with little interest or energy
8. **Grouchy** - h. Bad-tempered, irritable

Відповіді до тесту з варіантами відповіді

1. **b)** The effects of grief and loss
2. **a)** Church (the cat)
3. **b)** To start a new job at the local hospital
4. **b)** The cat returns, but it is different
5. **b)** She is deeply afraid of it due to past trauma
6. **b)** It is where the dead return with malevolent spirits
7. **a)** He believes it will bring Gage back to life
8. **b)** He feels increasingly disturbed by Gage's behavior
9. **b)** They experience more tension as secrets are revealed
10. **b)** He is a kind, old man who warns Louis about the dangers of the pet cemetery
11. **b)** It leads to tragic and irreversible consequences
12. **b)** There are some things in life better left unchanged